

JATSS, 2023 ; 5(2), 133-163

First Submission: 25.05.2023

Revised Submission After Review: 24.06.2023

Accepted For Publication: 29.06.2023

Available Online Since:30.06.2023

Research Article

**A Sociological Perspective on Youth, Social Capital and Volunteering: The Case of
Izmir Youth Centers^a**

Elif N. Bayram^b & Fuat Güllüpinar^c

Abstract

This research focuses on how young people experience volunteering in public youth centers and how they make sense of volunteering in their own lives, depending on their youth identity, within a historical, factual, and conceptual framework. In this direction, which profiles of youth are the ones engaged in volunteering and in what ways, with which motivations they reach the volunteering activities, and which material and moral benefits they receive in their lives by doing volunteering activities are studied through social capital theory. In the research, semi-structured interviews were conducted with 16 young people between the ages of 17-30 who participated in volunteering activities at the Alsancak Havagazi Youth Center affiliated with the local government in İzmir. Participant observation was conducted for five months in the research, and active participation was developed through different roles in the activities. Böhnisch's concept of "coping with life" aimed to examine how young people's experience of volunteering provided them comfort. The research showed that young people who could participate more often, depending on their living conditions, can derive more meaningful benefits from the relevant activities in the youth center and that the volunteering activities carried out in the youth center allow for differentiation of young people as "project producers" and "project beneficiaries." This situation is explained by Bourdieu's concept of "reproduction."

Keywords: youth, youth center, social capital, volunteering, youth employment, İzmir

JEL Codes: J13, E24, J24, L31, D63, H72

^a This article was produced from the master's thesis titled "A Sociological Analysis of Youth's Attitudes Towards Volunteering Activities: The Example of Izmir Youth Centers", which was completed at Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, Department of Sociology.

^b Master of Science on Sociology, Independent Researcher, İzmir/Turkey, elifnurbyrm@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3147-3674>

^c Prof. Dr., Anadolu University, Faculty of Letters, Department of Sociology, Eskişehir//Turkey, fgullupinar@anadolu.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3661-7232> (Corresponding Author)

JATSS, 2023; 5(2), 133-163

İlk Başvuru:25.05.2023

Düzeltilmiş Makalenin Alınışı:24.06.2023

Yayın İçin Kabul Tarihi:28.06.2023

Online Yayın Tarihi:30.06.2023

Araştırma Makalesi

**Gençlik, Sosyal Sermaye ve Gönüllük Üzerine Sosyolojik Bir Bakış: İzmir Gençlik
Merkezleri Örneği^a**

Elif N. Bayram^b & Fuat Güllüpinar^c

Öz

Bu araştırma, tarihsel, olgusal ve kavramsal çerçeve içerisinde, gençlerin kamuya ait gençlik merkezlerinde gönüllülüğü nasıl deneyimlediğine ve genç kimliğine bağlı olarak gönüllülüğü kendi yaşamlarında nasıl anlamlandırdığına odaklanmaktadır. Bu doğrultuda, hangi profillerin gönüllülük ile hangi yollarla tanıştığına, hangi motivasyonlarla gönüllülük faaliyetlerinde bulunduğuna ve gönüllülük faaliyetlerinde bulunarak hayatlarında ne tür maddi ve manevi faydalar sağladığına ilişkin bulgular sosyal sermaye kuramı üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmada İzmir'de yerel yönetime bağlı Alsancak Havagazı Gençlik Merkezi'nde gönüllülük faaliyetlerine katılan 17-30 yaş arası 16 gençle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada beş ay boyunca katılımcı gözlem metodu uygulanmış ve etkinliklerde farklı rollerle aktif katılım sağlanmıştır. Gençlerin gönüllülük deneyimlerinin kendilerine ne tür bir konfor sağladığına yönelik tartışmada ise Böhnisch'in hayatla baş etme kavramından faydalanılmıştır. Araştırmada, yaşam koşullarına bağlı olarak daha sık katılım fırsatı bulan gençlerin, gençlik merkezindeki ilgili faaliyetlerden daha anlamlı faydalar elde ettiği, gençlik merkezinde yürütülen gönüllülük faaliyetlerinin gençleri "proje üreten gençler" ve "proje ile gidilen gençler" olarak ayrıştırdığı bulgusu dikkat çekmiştir. Bu durum, Bourdieu'nün "yeniden üretim" kavramıyla açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: gençlik, gençlik merkezi, sosyal sermaye, gönüllülük, genç istihdam, İzmir

JEL Kodlar: J13, E24, J24, L31, D63, H72

^a Bu makale Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü'nde tamamlanan "Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının Sosyolojik Bir Analizi: İzmir Gençlik Merkezleri Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^b Sosyoloji Bilim Uzmanı, Bağımsız Araştırmacı, İzmir/Türkiye, elifnurbyrm@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3147-3674>

^c Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Eskişehir/Türkiye, fgullupinar@anadolu.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3661-7232> (Sorumlu Yazar)

Giriş¹

Gençliğin bir kategori olarak tartışılması ve kaynak olarak değerlendirilmesi kuşkusuz modern bir olgudur. Bu kaynağın ulus devletlerin geleceği açısından verimli hale getirilmesine yönelik çalışmalar ise başlangıcını İngiliz Sanayi Devrimi'nden alır (Verschelden, Coussee, Walle & Williamson, 2010). Din ve ekonomi temelli olan bu ilk oluşumlar, işçi sınıfına mensup erkeklerin kontrol altında tutulması ve kilisenin bu alt sosyal sınıftaki etkinliğinin sağlanması hedefleriyle organize edilmiş; ulus devletlerin ve serbest piyasanın gelişmesiyle farklı boyutlar kazanmıştır. Günümüzde, modern anlamdaki gençlik çalışmaları, özellikle Avrupa Birliği'nde (AB) aktif, demokratik bir toplumun oluşturulması ve mevcut örgütlü yapının devam etmesi için yatırım yapılan önemli bir hizmet alanına dönüşmüştür.

Gençlik çalışmalarından bahsedildiğinde ne anlaşıldığı, gençlik çalışmalarının hangi amaç ve anlayışa hizmet ettiği konusunda farklı görüşlere rastlamak mümkündür. Sınıf merkezli bir başlangıcı olan, zamanla kamu dışı kuruluşlarla birlikte devletin de organize bir şekilde aktör haline geldiği gençlik çalışmalarının hedefi, bazı kaynaklara göre yaşa dayalı bir ayırıştırma ile bireylerin önceden nitelikleri tanımlanmış bir topluma entegre olmasını sağlamakla ilgilidir (Davies, 2005). Türkiye'de gençlik çalışmalarının yürütülme prensiplerine bakıldığında ise bu alandaki çalışmaların AB ile müzakere süreciyle doğrudan ilgili olduğu görülür (Lüküslü & Osmanoglu, 2018). Bu sebeple, günümüzde Türkiye'de bu alanda çalışan sivil toplum ve kamu kuruluşlarının hedef ve prensiplerinin yanı sıra takip edecekleri türlü kavramsallaştırmaların da AB'de yürütülen gençlik çalışmaları perspektifi ile uyumlu halde olduğu izlenebilir. Ancak her ne kadar gençlik çalışmaları AB entegrasyonu merkezli bir sürecin çıktısı olarak görülse de Türkiye'de ulusal düzeydeki gençlik tartışmalarının tarihi daha eskilere dayanır.

Gençlerin aldığı eğitim ve edindiği tecrübenin devlet tarafından sağlanması, düzenlenmesi ve yönlendirilmesi ulus-devletleşen ülkelerin öncelikli konularından biri olmuştur. Cumhuriyet tarihinin her döneminde siyasal aktörler tarafından gençliğe farklı anlamlar ve misyonlar yüklenmiştir (Lüküslü, 2009). Erken Cumhuriyet yıllarında milli bilinç oluşturma odaklı olan bu misyonla, gençliğin ideolojik ve bedensel eğitiminin devlet müfredatlarına nasıl yansıtıldığına dair çalışmalara sıklıkla rastlamak mümkündür. Gençlerin yabancı dil eğitimi alması ve yurt dışı tecrübesi kazanmasına yer yer imkanlar sağlandığı ve bu imkanların verildiği gençlerin ülke idaresinde önemli roller üstlendiği de resmi kaynaklarda izlenebilir (bkz. Erdoğan, 2016). 20. yy sonlarında bu yaş grubuna yönelik tartışmalarda kendilerine “Atatürkçü gençlik”, “dindar nesil”, “asi gençlik”, “apolitik kuşak” isimlendirmeleri atfedilirken, son yıllarda, özellikle Gezi Parkı olayları ve sonrasında, önceki neslin özelliklerinden tamamen ayırıştırılmaya çalışılan, tanımlamada zorluk çekilen ve her zamankinden daha fazla merak edilen bir “Z Kuşağı” olgusu gündemde yer almış ve bu söylem literatürde de tartışmalı bir kavram olarak kullanılmıştır.

Değişimin öncüsü olması sebebiyle kimi zaman “tehlikeli” bulunabilen genç kimliği, tercihlerinin ve davranışlarının öngörülemez hale gelmesiyle son dönemde yeniden mercek altına alınmıştır. İşsizlik, beyin göçü, ekonomik kaygılar, küresel salgın koşulları döneminde istediklerini alamayan, beklentilerini gerçekleştiremeyen; üzerlerine giderek daha fazla yüklenen ailevi ve ekonomik sorumluluklar sebebiyle zaman zaman beklentilerinden ve

¹ Anadolu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 15.06.2021 tarihli kararla izin alınmıştır.

hedeflerinden feragat edebilen bu yaş grubunun gönüllülük tecrübesine ne tür bir anlam yüklediğini incelemek, gençlerin hem içinde buldukları toplumu hem kendi yaşam koşullarını nasıl değerlendirdiğini anlamın bir yolu olarak değerlendirilebilir.

Literatür Taraması

Sosyoloji Kuramları Perspektifinden Gençlik Araştırmaları

Gençliğin, yetişkinliğe geçişte bir aşama olarak ele alınması ve hem çocuk hem gencin fiziksel ve psikolojik gelişim aşamalarının takip edilmesi, farklı disiplinlerde çalışma konusu olduğu gibi, sosyolojide de farklı kuramlar etrafında ele alınmıştır. Toplumsal yapıyı bir sistem olarak değerlendiren ve olguları uyum temeliyle değerlendiren yapısal işlevselci yaklaşım, gençliği, bireylerin yetişkinlikteki yeni rollere hazırlanması için bir geçiş dönemi olarak görür (Baran, 2013). Bu doğrultuda, kurumlar aracılığıyla gençlerin sosyal uyum, toplumsal bütünleşme ve çalışma disiplininin geliştirilmesi hedeflenir. Bu gelişimin sağlanamaması durumunda kuşak ve kimlik çatışmaları ortaya çıkar. Yapısal işlevselci yaklaşım, değişimin meydana getirdiği sorunları dikkate alarak, bütünleşme ve uyum temelinde toplumsal kurumların birlikte hareket etmesi gerekliliğini ön plana koyar. Çatışmacı kuramda çıkar grupları arasındaki rekabet ve toplumsal çıkarların güçlüler lehine işlemesi yaklaşımından hareketle, gencin davranışlarının ve yaşam koşullarının, bağlı bulunduğu sınıfın yapısal özellikleri tarafından belirlendiği görüşü ortaya çıkar. Marx'tan etkilenen Bourdieu, habitus kavramı ile kişinin çocukluktan itibaren yetiştiği ailenin tüm normlarını ve alışkanlıklarını öğrendiğini ve bunu kültürel sermayesi ile birleştirerek bir toplumsal hareketlilik yaşadığını, böylece kendinde belli zevk ve beğeniler geliştirerek yatkınlıklar kazandığını vurgular (Allan'dan aktaran Baran, 2013). Sembolik etkileşimcilik kuramı ise toplumun ve gencin birbirini karşılıklı olarak etkilemesi ve dönüştürmesi bakış açısına odaklanır. Buna göre genç, içinde bulunduğu roller çerçevesinde hareket eder ve toplumsal etkileşimler doğrultusunda hareketlerini şekillendirerek ve kendi yorumunu katarak benliğini oluşturur. Süreç içinde edindiği, taşıdığı ve geliştirdiği kültürel kodlar onu toplumun bir bireyi yapar ve gencin toplum içindeki aktif katılımı onu toplumsal dönüşümün de bir parçası haline getirir.

Türkiye’de Gençlik Araştırmaları

Türkiye’de gençlik, özellikle Cumhuriyet tarihi boyunca her dönemde siyasi hedef ve misyonlarının taşıyıcısı olarak görülmüştür. Tanzimat Dönemi ile başlayan, başlangıçta Osmanlı'nın yeniden doğuşu ve sonrasında genç Türkiye'nin kuruluşu için izlenen politikalarda ülkenin geleceğinin tesis edilmesi hedefiyle gençlerin nitelikli eğitime ya da yetiştirilmesine ayrı bir önem verildiği anlaşılmaktadır. Tanzimat Dönemi'nde gençlere yüklenen roller Şerif Mardin'in ilgili çalışmalarında, Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu (Mardin, 2021) ve Jön Türklerin Siyasi Fikirleri adlı eserlerde izlenebilir (Mardin, 2019). 1930'lar sonrası küresel düzeyde yaşanan gelişmelere bağlı olarak, iki kutuplu dünya fikrinin gelişmesi, Türkiye'deki gençlik hareketlerinin ve gençlik çalışmalarının da bu düzeyde incelenmesini gerekli kılmıştır (Kaya, 2020). 1968'de dünyada yaşanan siyasal ve kültürel farklılaşmalarla birlikte Amerikan emperyalizminden rahatsızlık duyan öğrencilerin başlattığı devrimci hareket ve bunun Türkiye'deki neoliberalleşme, askeri darbe ve balyoz süreçlerine denk gelen yansımaları, Lüküslü'nün “Türkiye'nin 68'i: Bir Kuşağın Sosyolojik Analizi” isimli çalışmasında incelenmiştir (bkz. Lüküslü, 2015a). 2000'li yıllarda AKP'nin iktidara gelişi, imam hatipleşme, başörtüsü tartışmaları, tarikatlaşma ve karşısında konumlanan seküler niteliklere sahip derneklerin ortaya çıkışı, gençleri “dindar gençlik” ve “Atatürkçü gençlik” olarak ülkeye özgü bir çift kutuplu siyasal polarizasyona itmiştir. Lüküslü, tüm bu süreçlerde gençlerin nasıl

konumlanması gerektiğine yönelik tanımları ve gençlere yüklenen misyonları “gençlik miti” ismiyle kavramsallaştırmıştır (Lüküslü, 2015b).

Teknoloji ve ağ toplumunun devreye girmesiyle, siyasette yeni katılım biçimleri ortaya çıkmış, oy verme, bir partiye üye olma gibi geleneksel katılım türleri değişim hızına ve farklı sorunlara yeni çözümler üretmede geri kalmaya başlamış; gençler geleneksel katılım yollarından uzaklaşmıştır. Bu süreçte Türkiye’de de geleneksel siyasal partiler gençlerin kamusal alandaki yerini eski değerlere göre tanımlayamaz hale gelmiştir. 90’ların sonuna denk gelen bu dönemde “apolitik kuşak” tanımlaması ortaya atılmış, gençlerin toplumsal alanda eskisi kadar üretkar olmayan yeni halleri bu kuşağın daha içine kapanık, kamu bilincini ve kamusal değerleri artık önemsemeyen, anı yaşayan, tüketim odaklı bir küme olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur. Neoliberal ekonominin aktörleri ise bu dönemde gençleri güçlü bir tüketici potansiyeli olarak “Z kuşağı” adı altında sınıflandırmış ve Z kuşağının tüketim alışkanlığının belirlenmesi ve hem müşteri hem insan kaynağı olarak doğru değerlendirilmesi hedefiyle 21. yüzyıl gençlerini içinde buldukları sınıfsal ve toplumsal değerlerden arındırarak küresel değerler taşıyan yerel özneler olarak konumlandırmıştır (Pew Research Center, 2019).

Günümüzde Türkiye’de yeniden alevlenen Z kuşağı tartışması, temelde 80 sonrası yaşanan ekonomik gelişmelerin ve dışı açılmanın toplumsal düzeyde getirdiği sanayileşme, hızlı kentleşme ve bundan etkilenen toplumsal yapının, 80 öncesi ve sonrası kuşağın yaşam biçimlerini bambaşka noktalara taşımasıyla ilgilidir. Kırdan kente göç öyküsünün ailelerin yaşam koşullarını dramatik şekilde değiştirmesi, geleneksel ailelerin kentte yetiştirdikleri çocuklarının artık kendilerinden farklı, “kentli” bir yaşam tarzına sahip olmalarını beraberinde getirmiştir. Türkiye’ye özgü ekonomi temelli bu yeni toplumsal yapı, gençler ile ailelerinin hayat görüşü ve yaşam beklentileri açısından kopuş yaşamasına, kamusal ve siyasal alanda farklı seçimlere yönelmesine sebep olmuştur (Ağirdır, 2020).

Gençlerin siyasal bir özne olarak kamusal alana müdahale gücünü ellerinde buldurmaları durumu ancak 2013 Gezi Direnişi ile birlikte dikkat çeker hale gelmiş ve “apolitik kuşak” tanımlamasının anlamını yitirdiği yeni bir döneme girilmiştir (Güven, 2014). Gençlerin yeni dönemde ortaya çıkardığı, teknolojiyi, sosyal medyayı ve mizah dilini içine alan bu yeni örgütlenme ve mücadele etme biçimi, geleneksel siyasal aktörler için de bu yeni dile ve yeni iletişim biçimine ayak uydurmayı zorunluluk haline getirmiştir. Bu sebeple son dönemde gençlerin kendilerini ve çevrelerini nasıl tanımladıkları, nasıl anlamlandırdıkları ve içinde buldukları toplumsal koşulları nasıl değerlendirdikleri soruları yeniden önem kazanmıştır.

Avrupa Birliği’nde Siyasal Bir Aktör Olarak Gençlik ve Gençlik Çalışmaları

Son dönemde gençlerde geleneksel siyasi katılım oranlarının gözle görülür şekilde düşüşünü takiben (Kitanova, 2020) AB’de alternatif demokrasi üretim şekillerinden biri olarak örgütsel üyelik ve sivil katılım olgularına ilginin arttığı görülür (Ekman & Amnå, 2012). Avrupa’da aşırı sağ rejimlere desteğin artması ve buna bağlı olarak AB’den ayrılma fikrinin tartışılmaya başlanması durumları dikkate alındığında, topluluğun geleceğinin güvence altına alması açısından en temel misyonlarından biri, AB değerlerinin ve avantajlarının farklı destek programlarıyla gençlere fark ettirilmesi olmuştur (Motti-Stefanidi, F. & Cicognani E. 2018). Bu doğrultuda her yıl giderek artan biçimde gençler için toplumsal süreçlere demokratik katılımın desteklenmesi, AB içinde çalışma ve eğitim hareketliliğinin sağlanması ve proje fonu desteği sağlanması gibi teşvikler sağlanmaktadır. Erasmus+ ve benzeri gençlik programları ile bunlar özelinde oluşturulan uzun ya da kısa süreli projeler ve hedefler, gençlerin hem yerelde hem AB düzeyinde siyasal ve toplumsal katılımına destek vererek, içinde buldukları

toplumla uyumlu, küresel süreçler ve geleceği etkileyen küresel sorunlar konusunda bilinçli ve AB değerlerini benimseyen bir dünya görüşü geliştirmesine imkan sağlamaktadır (Verschelden, Cousse, Walle & Williamson, 2010) .

Türkiye’de Gençlik Çalışmaları ve Kavramsal Çatışmalar

Türkiye’de gençlik çalışmaları, yerel yönetimler, merkezi yönetim ve sivil toplum örgütleri tarafından yürütülmektedir ve gençlik politikaları ile gençlik merkezlerine yönelik yaklaşım Avrupa Birliği sürecinin demokratik kazanım ölçütleriyle doğrudan ilişkilidir (Lüküslü & Osmanoğlu, 2018). Ancak en başta Türkiye’de sivil toplumun, siyasal katılımın ve “örgüt üyeliğinin” anlaşılma ve uygulanma şekli AB örneğinden çok daha farklıdır. Zira kimi zaman, kamusal taleplerin daha yoğun olduğu kent mekanlarında, özellikle genç nüfus tarafından aktarımı sağlanan kentli bir çeşit sivil katılım türünün (Barrett & BruntonSmith, 2014), kamusal alanın karar alıcıları tarafından dışlandığı gözlemlenebilmektedir (Güven, 2014). Bee ve Kaya'nın çalışmasına göre Türkiye, biri hükümetler tarafından desteklenen, diğeri vatandaşlar tarafından talep edilen olmak üzere iki farklı aktif vatandaşlık yapısına sahiptir. Hükümetler tarafından desteklenen sivil toplum örgütlerinin desteklenme biçimleri ve boyutları farklılaşırken, toplumun bu kurumları benimsemesi ve itibar etmesi de bu kurumların kim tarafından ne boyutta desteklendiğine bağlı olarak değişmektedir. Siyasi kutuplaşma ve devlet kontrol mekanizmalarının bu alandaki işleyişi, sivil toplum örgütlerindeki katılımı ve çeşitliliği azaltıcı şekilde etkilemektedir (Bee & Kaya, 2016a).

Yerel Yönetimler ve Gençlik Çalışmaları

Türkiye’deki gençlik merkezleri üzerine etnografik yaklaşımla yapılan, Avrupa Birliği süreçlerini ve politik yapının yerel düzeydeki etkilerini dahil ederek bu konuda doğrudan sosyoloji literatürüne katkı sağlayan Lüküslü ve Osmanoğlu'ya ait (2018) araştırmaya göre, merkezlerin politik konumlarından doğan çeşitli avantaj ve dezavantajlar, merkezlerde yürütülen faaliyetlerin mahiyetini etkilemekte, merkezdeki faaliyetlerin misyon ve bakış açılarının belirlenmesinde belirleyici olmaktadır. Buna göre, Türkiye’de belediyeler tarafından kurulan gençlik merkezleri fiziki alan ve çalışma prensipleri bakımından standart bir yapıya sahip değilken, bakanlığa bağlı gençlik merkezleri daha örgütlüdür ve kamu kaynaklarından faydalanma imkanları daha yüksektir. Merkezi yönetime bağlı merkezlerde “ideal gençlik” yetiştirme misyonu tüm gençlik merkezlerinin niteliğini belirler ve çalışmaların merkezi olarak yürütülmesi ve dağıtılması dolayısıyla katılım oranının az ya da fazla olması daha az önceliklidir. Belediye merkezlerinde ise katılımcı sayısının fazla olması yerel politikacıların gençlik merkezine atfedeceği önemi belirlediğinden, niceliksel kullanım verileri, çalışmaların devamında belirleyicidir. Bu aynı zamanda yerel merkezlerin, katılımcıların beklenti ve taleplerine daha çok önem vermesini de gerektirir. Sınırlı maddi kaynaklar dolayısıyla AB fonları yerel merkezlerde alternatif olarak değerlendirilirken, merkezi yönetimin yerel çalışmalarında AB prensiplerine daha mesafeli olduğu ifade edilmiştir (Lüküslü & Osmanoğlu, 2018). Araştırmanın temel sonuçlardan biri gençlik politikalarının uygulanmasında yerel ve merkezi yönetimler arasındaki rekabet tutumudur.

Yerel ve ulusal düzeyde uygulayıcı kurumlar arasında aynı hedef kitleye yönelik benzer hizmetlerin olması hizmetlerin içeriği ve kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir. Merkezi otoritenin denetleyici ve koordine edici, yerel yönetimlerin uygulayıcı rollerinin karşılıklı belirlenmemesi sonucunda benzer işleri yapan belediye gençlik merkezleriyle merkezi otoritenin gençlik merkezleri arasında iletişim eksiklikleri

olmakta, bu da makro düzeyde bir kaynak israfına yol açabilmektedir. (Kalkınma Raporu, 2015)

Lüküslü ve Osmanoğlu'nun çalışmasında da ortaya çıkan, farklı merkezlerde yürütülen çalışmalarda görülen ideolojik ayrışma dikkate alındığında, merkezlerin aynı hedeflerle benzer çalışmaları yürüttüğünü ifade etmek güçleşmektedir. Türkiye'deki gençlik çalışmalarının AB'nin uyum temelli toplumsal hedeflerinden olduğu gibi iç politika ve kamusal yapılanmalardan da doğrudan etkilendiği görülmektedir. Yerel ve merkezi yönetimler arasındaki çekişmelerin kamusal kaynakların kullanımında ve kurumlar arası işbirliğinde avantaj ve dezavantajlara yol açtığı gibi, istatistiksel üstünlük elde etme hedeflerinin de çalışmaların niteliksel etkilerinin önüne geçmesi ve gençler arasında politik ayrışmayı pekiştirmesi gibi sonuçlara yol açması beklenebilir.

Sosyoloji Kuramları Perspektifinden Gönüllülük Çalışmaları

Türkiye'deki gençlik çalışmalarının yapısını izlerken dikkat edilmesi gereken önemli tartışmalardan biri "gönüllülük" olgusudur. En kaba haliyle gönüllülük, neoliberal ekonomik yapılanmanın beraberinde getirdiği gelir adaletsizliği, artan yoksulluk, çevre sorunları, ekolojik dengenin bozulması, göç, işsizlik ve yaşlanma gibi nitelikli sorunlara ulus devlet örgütlenmesinin baş edemediği noktada ihtiyaç duyularak geliştirilmiş bir sivil örgütlenme biçimidir. Afşar, "Gönüllülük Olgusunu Sosyolojik Teorilerle Anlama Denemesi" adlı makalesinde (Afşar, 2019) işlevselcilik, rasyonalizm, sosyal alışveriş ve sosyal sermaye kuramları üzerinden bu olguyu ele almıştır. Afşar, gönüllülüğün rasyonel fayda bakışıyla değerlendirildiğinde, gönüllünün kişisel gelişimine katkı sağlamak, bir alanda niteliklerini arttırmak, kendine meydan okumak ve limitlerini test etmek, kişisel tatmin sağlamak gibi saiklerle eylemde bulunacağı sonuçlarını ortaya koymuştur. Buna göre, bireysel olarak bu tür saikler çerçevesinde yapılmış bir gönüllülük eyleminin sonuçları, bireysel faydaya dayalı olsa da gönüllülük alanındaki toplumsal işleyişe etki edebilmektedir (Afşar, 2019). Homans'ın alışveriş kuramı ve bu kuramı açıklayan "başarı önermesi", "uyarıcı önermesi", "değer önermesi", "ihtiyaç-doyum önermesi" ve "saldırganlık-onaylama önermesi" olarak ayırdığı beş farklı nitelikle birlikte değerlendirildiğinde gönüllü eylemde bulunma olasılığı ödüllendirilme sıklığına bağlı olarak artmaktadır. Gönüllü bireylerin yaptıkları eylemle girdikleri alışveriş sürecinden bekledikleri ödüller neyse ve eylemleri ne kadar sık ödüllendirilirse bu eylemlerini tekrar etme olasılığı da o kadar yüksek olacaktır (Afşar, 2019). Uyarıcı önermesine göre, gönüllü birey, daha önce katıldığı gönüllülük faaliyetlerinden kişisel bir fayda elde etmişse, benzer bir kişisel fayda elde etmenin güvenilir bir yolu olarak yine gönüllülük faaliyetlerine yönelecektir. Değer önermesine göre ise kişiler karşılıklarına çıkan ihtimaller arasında bir seçim yaparlar ve hangisinin sonucunda elde edeceği kazanç kendileri için daha değerliyse, o seçime yönelirler. Örneğin, gönüllü bir faaliyette bulunarak ulaşacakları ücretsiz kursları, etkinlikleri ya da sosyal çevreyi yarı zamanlı çalışarak edinecekleri cüzi gelire tercih edebilirler (Afşar, 2019). Bu durum ihtiyaç-doyum önermesiyle de ilişkilendirilebilir. Saldırganlık-onaylama önermesi ise bir kurumda ücret karşılığı çalışarak edinebileceği faydayı ücret beklemeden yapmanın getirdiği tatmin ve onaylanma ile ilişkilendirilebilir. Kişinin gönüllü olarak yapabileceği bir eylem için tarafların ücret karşılığı olarak beklentiye girmemesi, kişinin gerçekleştirdiği eylemde üzerinde oluşacak baskının azalmasını sağlayacaktır. Afşar'a göre, bir kurum içerisinde gönüllü olarak faaliyette bulunan bireyler, hem yaptıkları eylem hem de birbirleriyle kurdukları ilişki üzerinden olumlu duygusal iletişim yaşamaya başlarlar. Bu nedenle, girdikleri alışveriş sürecinde gönüllülüğü birlikte devam ettirme, kurum, kuruluş veya platform gibi bu oluşumlara katkıda bulunma olasılıkları artar (Afşar, 2019).

Gönüllülük olgusu sosyal sermaye teorisiyle incelendiğinde, temelde üç farklı nitelikte yaklaşım ön plana çıkmaktadır: Coleman sivil katılımı, bireylerin hedeflerine ulaşmak için ihtiyaç duydukları sosyal ağ ve ilişkilere ulaşması ve bu şekilde sosyal sermayesini artırmasıyla ilişkilendirir. Putnam ise sosyal sermayesini artıranın ve artırması gerekenin bireyler değil toplumlar olduğunu savunur. Gönüllülük kuruluşlarının ve gönüllülük faaliyetlerinin artması ile bir toplumdaki sivil toplumlaşma, dernekleşme ve yardımlaşma ağlarının gelişmiş olması o toplumun sosyal refahının artmasını ve toplumsal bütünleşmeyi sağlayacaktır (Afşar, 2019). Bourdieu'nün ele aldığı çerçevede ise bireyler, toplumsallaşma sürecinde edindikleri, ailelerinden devraldıkları veya formel eğitim sürecinde biriktirdikleri sosyal sermayeye göre toplumsal alanda yer edinirler (Afşar, 2019). Yeniden üretim teorisiyle birlikte el alındığında gönüllülük süreçleri ile tanışma ve buradaki katılım, gençlerin sınıfsal konumlarından kaynaklı olarak, buldukları mahalle, okudukları okul ve büyüdükleri ailenin dezavantajlı koşullarından kaynaklanan, kendini gerçekleştirme, özgüven kazanma, tek başına hareket edebilme ve değerlerinin farkına varma gibi eksikliklerin kapatılması için uygun ortamı oluşturmaktadır.

Türkiye perspektifinden bakıldığında, modern gençlik çalışmalarının yürütülmesinde sivil aktif katılım ve aktif vatandaşlık olgularının tartışılması sınırlıyken (Bee & Kaya, 2016b) sivil toplum alanında yürütülen faaliyetlerin “gönüllülük” kavramı ekseninde değerlendirilmesi ve Türkiye için henüz yeni bir alan olarak görülen bu kavramın, gençlikten bağımsız olarak tartışmaya açılması akademik literatürde daha yaygındır (Çakı, 2015). Türkiye’de sosyal politikaların hak temelli bir anlayışla kurumsal ve örgütlü bir zemine oturtulmak yerine hayırseverlik anlayışına teslim edilmesi (Buğra, 2015), gönüllülüğün de sivil toplumun örgütlenmesiyle yayılan sistemli bir kamusal hizmet olarak tabanda benimsenmesini beraberinde getirmiş ve buna yönelik rakamları olumsuz yönde etkilemiştir.

Gençlerin Yaşam Koşullarını Belirleyen Etmenler

Gençlerin mutluluk düzeyleri, mutluluk kaynakları, yaşam doyumları, en büyük sorunları, gelecek beklentileri, değerleri, amaçları, aidiyetleri ve alışkanlıkları farklı kurumlar, şirketler ve araştırmacılar tarafından, farklı dönemlerde farklı hedeflerle mercek altına alınmıştır. Ne var ki tüm bu anlamlandırma çabalarının, gençlerin hedef ve beklentilerine uygun yönetim politikaları geliştirmede yetersiz kaldığı görülmektedir. Türkiye Gençlik STK'ları Platformu (TGSP)'nin 2020 yılı araştırmasına göre gençlerin %70,1'i Türkiye’de kendilerine değer verilmediğini ifade etmektedir. TÜİK'in 2020 yaşam memnuniyeti araştırmasına göre ise Türkiye’de 18-24 yaş grubu gençlerin mutluluk düzeyleri, önceki yıla göre dramatik bir düşüşle %47,1 olarak kaydedilmiştir (TÜİK, 2020).

İstihdam ve işsizlik Sorunları

Sanayi gelişimini tamamlamış ve bilişim düzenine ayak uydurmuş ülkelerde nitelikli iş gücüne ulaşma sorunları görülürken, sanayi düzeyindeki gelişimini tamamlayamadan bilişim çağına yakalanan ve bu sebeple eğitim ve istihdam alanlarında yapısal sorunlar yaşayan Türkiye’de genç işsizliği, ekonomik rekabet halinde olduğu ülkelerle kıyaslandığında kritik boyutlardadır. TÜİK'in Kasım 2021 verilerine göre, Türkiye’de genç işsizliği oranı %22,1 iken, 15-24 yaş arasındaki dört gençten biri ne eğitim ne istihdamda yer almaktadır. Ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlerin %39,7'si ise yükseköğretim mezunudur.

Türkiye’de gençlere yönelik politika yetersizliğinde gençlerin devlet nezdinde, yani anayasada aileden bağımsız birer birey olarak yer almaması önemli bir etki yaratmaktadır. Bununla birlikte, neoliberal dönemin getirdiği güvencesiz çalışma koşulları, eğitim süresinin

artması ve ekonomik hayata katılımın gecikmesi dolayısıyla gençler ailelerine daha uzun süre bağımlı hale gelmektedir (Lüküslü & Yücel, 2013). Tüm bunlar, ailenin gençler için işsizlik koşullarında sigorta görevi görmesinin (Bora, 2011) ve sosyal devletin yetersiz kaldığı noktada işsizlikten doğabilecek maddi ve manevi zararları telafi etmesinin koşullarını oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ailenin gençler üzerindeki destekleyici ve koruyucu konumu neoliberal ekonomi düzeyinde anlamlı bir hal alırken, gençlerin ekonomik özgürlüklerini kazanmaları, birey olarak gelişimleri, karar alma süreçleri ve yaşam tercihleri konusunda aile yapısına ve ailenin yaşam koşullarına bağımlı olmaları durumu, gençlerin edindikleri ekonomik avantaja karşın kamusal kimlik oluşturmalarını geciktirmektedir. Gençlerin aile evinden ayrılma yaşı açısından Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında 27,8 yaş ile Doğu ve Güney Avrupa seviyelerinde, 26,4 olan AB ortalamasının üzerinde bulunmaktadır (Eurostat, 2020). Aile evinden ayrılma kararını etkileyebilecek konular arasında, gençlerin romantik bir ilişki içinde olup olmadıkları veya öğrenim görüp görmedikleri, mali (bağımlılık) düzeyleri, işgücü piyasası koşulları, barınma maliyeti ve daha genel olarak yaşam maliyetleri sayılabilir (Eurostat, 2020).

Aile evinin gençler üzerindeki etkisi cinsiyet düzeyinde önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Buna göre, erkekler aile evinde kalmanın üzerlerindeki mali baskısını daha yoğun şekilde hissederken, kadınların ev içi görevlerde daha fazla sorumluluk üstlendiği ve buraya ayırdığı zamana bağlı olarak kamusal alandaki etkinliklerinden feragat ettiği anlaşılmaktadır. Cinsiyetlere yüklenen toplumsal roller ve bu rollerin gençler üzerinde yarattığı etki, erkeklerin “gelir getiren” rolü bakımından işsizlikten kadınlara oranla daha fazla etkilenmesine sebep olmaktadır. Kadınların ise kendilerine biçilen ev içi roller sebebiyle işsizliğin yarattığı psikolojik gerilimi alt etmesi ya da işsizlik haline psikolojik olarak uyum göstermesi daha mümkün olabilmektedir (Yılmaz, Fidan & Karataş, 2010). LGBTİ+ gençler ve istihdam durumlarına yönelik yeterli araştırma olmamakla beraber, Kaos GL’nin yaptığı araştırmaya göre kamuda çalışan LGBTİ+ bireylerin sadece %3,4’ü cinsiyet kimlikleri açısından çalıştıkları kurumda açık olabilmektedir. %50,50’si 18-30 yaş grubundan oluşan araştırmada, işe alım süreçlerinde ayrımcı tutum, söylem, davranış ya da uygulama ile karşılaştığını beyan edenlerin örneklemedeki oranı %6,9’dur. Katılımcıların %66,3’ü ise işe alım süreçlerinde bu tarz bir tutum ya da uygulama ile karşılaşmamasını cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi veya cinsiyet özelliklerini gizlemesine ya da bunların belli olmamasına bağlamaktadır (Köylü & Güzel, 2020).

İşsiz gençlerin yaşamlarını idame ettirmelerindeki en önemli destek unsuru, aileleri ve aile evleridir. Bora’ya göre işsizlik sorunu gençlerin bağımsızlıklarını erken yaşta kazanmasının önünde bir engeldir ve ailelerin ekonomik yapılarına göre gençlerin aileye bağımlı olma düzeyleri ve biçimleri değişmekte, seçme şansları ekonomik koşullar bozuldukça düşmektedir. Ekonomik koşulların daha iyi olduğu durumlarda ise gençlerin eğitim süreleri uzamakta, evlilik yaşları yükselmekte, aileye olan bağımlılıkları uzun süreli hale gelmektedir (Bora, 2011). Aileye ekonomik anlamda bağımlı olmak gençleri yeni bir ev kurma, yaşam masraflarını üstlenme gibi sorumluluklar konusunda rahatlatırsa da ailenin ekonomik düzeyine bağlı yaşam koşullarının gencin kendi yaşamında tekrarlanmasına ve pekişmesine sebep olmaktadır. Bu durumda, özellikle sosyo-ekonomik açıdan toplumsal düzlemde dezavantajlı konumda olan gençlerin sosyal sermayelerinin gelişiminde ailenin olumsuz etkilerinin nüksettiği ifade edilebilir.

Yöntem

Kamu destekli aktif vatandaşlık uygulamalarının yürütüldüğü gençlik merkezlerinde faaliyette bulunan katılımcıların demografik yapılarını ve sosyo-politik tutumlarını nitel olarak inceleyen bu araştırma, temelde katılımcı gözlem ve derinlemesine mülakat teknikleri ile yürütülmüştür. Araştırmanın evreni, araştırmanın hedeflerine uygun olarak Türkiye'de kamu kurumlarına bağlı gençlik merkezlerinde faaliyetlere katılan 17-30 yaş aralığındaki gençlerdir. Yaş aralığı, çalışmanın istihdam boyutlu hedeflerinin nitelikli biçimde değerlendirilebilmesi açısından üniversite ve üniversite sonrası dönemin yaş grubunu kapsayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Alsancak Havagazı Gençlik Merkezi'nde faaliyet gösteren bu yaş grubundaki gençler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın nitel kısmına katılacak olan örneklem grubu, gençlik merkezindeki faaliyetlerde en az bir defa bulunmuş olan katılımcı grubu arasından gönüllülük esasına dayanılarak seçilmiştir. Katılımcıların bir kısmı, daha önce nitel araştırmayı desteklemesi için pilot olarak uygulanan anket formunda katılımcıların rıza beyanıyla paylaştıkları e-posta adreslerinden ulaşılarak, geri kalan çoğunluğu ise saha ziyaretleri sırasında aktif faaliyette bulunduğu gözlemlenen hedef gruba şahsen uygun koşulları taşıyıp taşımadığı sorularak belirlenmiştir. Araştırmanın niteliksel boyutunda, araştırma konusuna bağlı olarak, evreni belirlenmiş olan nüfusu, buldukları ortam ve koşullarda takip ederek, araştırma konusu çerçevesinde ilişki ve davranışlarını inceleyen, katılımcı (aktif) gözlem, katılımcı olunmayan (pasif) gözlem, derinlemesine görüşme, serbest görüşmeler ve serbest bilgi günlükleri teknik olarak kullanılmıştır. Öncelikli olarak araştırma konusu ve etkilediği deneyimler çerçevesinde, nüfusun yapılanmasını, ilişkileri, davranış biçimlerini ve yaşam deneyimlerini analiz ederek niteliksel sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir.

Derinlemesine görüşmeyi kabul eden 8'i kadın 8'i erkek toplamda 16 katılımcı ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Önceden hazır bulundurulmuş sorular her bir katılımcıya aynı sıra ile ve tek tek sorulmuş, görüşmeye başlamadan önce tüm katılımcılar araştırmanın mahiyeti, araştırmacının kimliği konusunda bilgilendirilmiş ve deşifre sürecinde yardımcı olacağı belirtilerek ses kaydı için rızaları alınmıştır. Kayıtlar görüşmeler sonrasında bilgisayar ortamında deşifre edilmiş ve araştırma süresince araştırmacının kişisel bilgisayarında şifrelenerek depolanmıştır.

2020 yılından itibaren yapılan her derinlemesine görüşme çalışmasında Etik Kurul zorunluluğu getirilmiştir. Bu çalışmaya temel oluşturan derinlemesine görüşme 2020 yılından sonra yapıldığı için etik kurul onayı gerektirmektedir. Söz konusu izin Anadolu Üniversitesi'nin Etik Kurulundan, 15.06.2021 ve 81646 sayı numarası ile alınmıştır ve bu makale ekinde erişime açılmıştır. Katılımcı gözlem ve mülakat süreci boyunca katılımcılardan elde edilen kimliği açığa çıkaracak tüm kişisel bilgiler gizli tutulmuş ve çalışmanın her alanında kodlanarak kullanılmıştır. Katılımcıların gerçek isimleri rastgele isimlerle değiştirilmiş, kayıt sırasında paylaştıkları ancak yayınlanmasını tercih etmedikleri bilgiler deşifreye eklenmemiştir.

Araştırmanın Sınırları

Araştırma sahası olarak seçilen İzmir, yerel, ulusal ve uluslararası öğrencilerin tercih ettiği, yerleşme ve şehirleşme bakımından gençlerin sosyal, sanatsal, kültürel, sportif faaliyetlerde aktif olma imkanlarının yüksek olduğu, 6'sı devlet 3'ü vakıf olmak üzere 2021 yılı itibarıyla 9 üniversite barındıran önemli öğrenci şehirlerinden biridir. Şehrin farklı noktalarında konuşlanmış üniversite yerleşkeleri çoğunlukla kampüs yapısında olup, bağlı oldukları Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Karabağlar, Menemen gibi farklı semtlerde

öğrenci hareketliliğinin ve öğrenci temelli sosyal-ekonomik faaliyetlerin gelişmesine imkan vermektedir. Gençler vakit geçirmek için genellikle şehir merkezini tercih etse de şehirdeki dağınık yerleşim durumunun gençlik merkezlerinin şehrin farklı bölgelerindeki farklı kitlelere ulaşmasını zorlaştıracığı, bunun da örneklem grubuna yansıtacağı tahmin edilebilir.

Katılımcılara gençlik merkezindeki faaliyetlere katılmaları neticesinde ulaşılması sebebiyle aynı zamanda çalışmalara daha önce katılmış ancak çeşitli sebeplerle artık devam etmeyen ya da gençlik merkezindeki aktiviteleri gönüllülük harici, farklı çıkar ve beklentiler doğrultusunda takip eden, dolayısıyla rutin faaliyetlere katılım göstermeyen katılımcı grubuna erişilmediği söylenebilir. Bu kısıtlar göz önüne alındığında, görüşülen katılımcı profilinin yoğunlukla gençlik merkezindeki rutin faaliyetleri düzenli olarak takip edebilen, yeni veya eski gönüllerden oluştuğu ifade edilebilir.

Prosedür ve Uygulama

Görüşmeler yarı yapılandırılmış teknikle gerçekleştirilmiş, böylelikle görüşme öncesi belirlenen hipotezlerin kanıtlanma hedefine bağlı kalınarak, katılımcıların ilettikleri cevaplar üzerine ek sorular sorulabilmesi mümkün olmuştur. Katılımcılara yöneltilen sorular nitelik bakımından temelde dört ana başlığa ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, katılımcının gönüllü profiline bağlı olarak, kendisini ve kendi sosyal/sınıfsal çevresini nasıl tanımladığını anlamaya yöneliktir. İkincisi, katılımcıların gençlik merkezinin yapısını ve faaliyetlere bu kurumda devam etme sebeplerini nasıl açıkladığını; üçüncüsü içinde bulunduğu, kendisini çevreleyen ve yaşam koşullarını doğrudan etkileyen toplumsal/siyasal koşulları nasıl değerlendirdiğini; dördüncüsü tüm bu toplumsal/siyasal koşullara yönelik olarak nasıl tavır aldığı ve kendisini nasıl var ettiğini anlamakla ilgilidir.

Katılımcı gözlem yönteminin sağlıklı işleyebilmesi için merkezdeki hiyerarşik yapı ve işleyiş dikkatle gözlemlenmiş; katılımcılar ile sağlayıcıların görev ve sorumlulukları tespit edilmiştir. Faaliyetlerin nasıl düzenlendiği, katılımcılarla nasıl irtibata geçildiği, hangi araçların kullanıldığı, bürokratik düzenin ve işleyişin nasıl olduğunun anlaşılması için beş aylık bir süre ile sahadaki gönüllülük faaliyetlerinde, çalıştaylarda, etkinliklerde, kurslarda, toplantılarda, tören ve yürüyüşlerde aktif olarak görev alınmış; bürokratik süreçlerin daha iyi anlaşılması için araştırmacı tarafından gönüllü eğitimlik başvurusu yapılmış ve araştırmacı saha süreci boyunca gençlik merkezinde yabancı uyruklu gençler için Türkçe konuşma atölyesi düzenlemiştir. Tüm bu süreçlerde gerek yerleşke sorumluları gerek görevli memurlar ve müdürlerle sıklıkla irtibata geçilmiş; katılımcılarla farklı zamanlarda sohbet edilmiş ve serbest bilgi günlükleri tutulmuştur.

Katılımcı gözlem metodu, bürokratik yapıyı ve kurum kültürünü anlamayı kolaylaştırmıştır. Faaliyetlerin içinde aktif rol oynamak ve kişilere tek taraflı çıkar ilişkisiyle yaklaşmamak; merkezdeki gönüllülerle ve çalışanlarla daha doğal, samimi ve gerçekçi ilişkiler kurulmasını mümkün hale getirmiştir. Yapılan saha gözlemleri, araştırmacıya mülakat katılımcılarının yanıtlarını anlamlandırma imkanı verdiği gibi, gönüllü profillerinin sahada kendilerini nasıl konumlandıkları ve nasıl konumlandırıldıklarının gözlemlenmesini sağlamıştır. Karşılaşılan farklı dinamikler ile olumlu ve olumsuz sonuçlanan çeşitli talepler, araştırmacıya farklı bakış açıları katarak zenginleştirmiştir.

Analiz ve Bulgular

Gençlerin kurum içinde gönüllülük faaliyetlerine katılımlarının sınıfsal olduğu savından hareketle, Türkiye'deki gönüllülük faaliyetlerinin özgün ideolojik yapısı ve gençlerin mevcut

toplumsal koşulları göz önünde bulundurularak katılımcı grubunu oluşturan 16 gence bir dizi soru yöneltilmiştir. Görüşmeler süresince katılımcıların gönüllülük olgusunu nasıl değerlendirdiği, yerel yönetime bağlı gençlik merkezi bünyesinde bunu nasıl deneyimlediği, kendisini sosyal ve ekonomik biçimleriyle burada nasıl konumlandığı, ailelerinin yaşam koşullarını ve tercihlerini nasıl etkilediği, ekonomik sermaye geliştirme anlamında geleceğe dönük kariyer hedeflerinin neler olduğu ve kendilerini hangi kavram ya da özelliklerle nitelendikleri merak konusu edilmiştir.

Gönüllülük Algısı

Gönüllülük kavramının ya da gönüllü olma halinin nasıl algılandığı sorusu yalnızca gönüllülüğü deneyimleyen gençlerin değil, gönüllülük deneyimi sağlayan gençlik merkezinin de ortaya koyduğu çalışmalarda hangi misyon ve hedefleri taşıdığını anlamaya imkan verecek niteliktedir (Smith, 2013). Bu sayede, belli kabul ve anlaşmalarla bir araya gelen ve bu çalışmaları gerçekleştiren farklı aktörlerin, bu yapıyı hangi açık ve örtük saiklerle var ettikleri anlamlandırılmaya çalışılmıştır (Konda, 2011). Öte yandan gönüllülüğün kurumsal yanı, kendi çevresini, kendi ilişkiler ağını, kendi rutinlerini beraberinde getirmektedir (Lüküslü & Osmanoğlu, 2018). Bu ağlar ve rutinler, belli kişilerin kuruma eklenmesine izin vermekte, belli kişileri dışarıda bırakmaktadır. Gönüllü katılımı neyin etkilediği sorusunda Seda, kendisi ile gerçekleşen diyalogda, gençlik merkezindeki gönüllülük aktivitelerinin belli kurallara dayandığı ve çalışmaların belli saatlerde belli yerlerde toplanmak, belli bir süre boyunca alanda olmak gibi sorumluluklar gerektirmesinin gençlik merkezindeki gönüllü profilini ve sayısını etkilediğinden; bu kriterlere uyamayacak olanların dışarıda kaldığından ya da daha uygun yerlerde gönüllülük yaptığından bahsetmiştir:

Seda: Mesela burası resmi bir kurum. Yani sonuçta Büyükşehir Belediyesi çatısı altındayız. Burada yapacağımız her gönüllülük faaliyeti onları temsil edecek. Hani bizim bireysel olarak gidip bir kedi köpek beslenmemizle aynı şey değil hani. O yüzden mesela bir gönüllülük evet kavramı olarak var. Gönüllü katılım hani ne kadar olur, ne kadar olmaz tartışılır ama buranın kurallarına uyum sağlayabilen insanlar gönüllü katılıma teşvik edildiği için katılım artıyor. Ama tabii uyum sağlayamayan insanlar bir şekilde başka bir kuruma gidebiliyor. (...) Yani mesela burada Abla Abi Kardeş Projesi vardı. Sabah 9'da buradan araçlar kalkacak. Her cumartesi günü üç saat, dört saat bizim gittiğimiz mahallelere zaman ayırıyoruz. Git gel beş saat belki. Hani buraya yirmi hafta boyunca her cumartesi beş saatini verebilecek insanın gelmesi lazım. Hani bu bir sorumluluk gerektiriyor. Zaten yarısında mesela ikinci dönem gelmiyordu. (Seda, 22, Kadın, Edebiyat)

Genel olarak kurum içi gönüllülüğün düzenli katılım gerektirmesiyle ilişkili olarak maliyet kaygısı getiriyor olması çokça dile getirilirken, çalışmalara katılımında bir karşılık beklemek ya da beklememek durumları gönüllüler arasında hem olumlu hem olumsuz yanlarıyla değerlendirilmiştir. Buna göre, kimi katılımcılara göre kişiler, proje bitirme ya da özgeçmişini bırakma gibi kişisel çıkarlarını gerçekleştirene kadar ve gerçekleştirebildiği ölçüde gönüllü faaliyetlere devam ettiğinden, gönüllülükte devam etmenin ön koşulu, karşılık beklentisine girmemektir. Öte yandan maddi bir beklenti olmamasına karşın karşılıklı alışveriş ilişkisi bağlamında, gençlerin ortaya koyduğu özverinin kurum tarafından suiistimal edilmemesi, ayrılan bütçe ve kaynakların doğru kullanılması, görevlilerin organizasyon sorumluluklarını yerine getirmesi ve gönüllülerin motive tutulması bakımından beklentilerinin karşılanması gerektiğini ifade eden katılımcılar vardır.

30 Ekim 2020 İzmir Depreminin Gönüllü Katılma Etkileri

Katılımcıların gençlik merkezine başlama sebeplerini etkileyen çok çeşitli sebepler olduğu görülmüştür. Ancak gençleri gençlik merkezi ile tanıştıran en önemli etkenin 30 Ekim 2020 tarihinde meydana gelen ve büyük kayıplara yol açan İzmir depremi olduğu görülmektedir. Deprem, 1999 yılında da devlet aktörlerinin gönüllülükle tanışmasına ve sivil katılımı artırıcı kamusal politikalar geliştirmeye başlamasına sebep olan itici bir unsur olarak etki göstermiştir. İzmir'deki deprem deneyimi de aynı şekilde İzmir halkında büyük travma etkisi yaratmış, bir ay süren arama kurtarma faaliyetleri ve günümüzde de devam eden yıkım çalışmaları bu travmanın kent hafızasında yerleşmesine sebep olmuştur. İzmir depremi, arama kurtarmanın gönüllülük boyutunda hem merkezi otoritenin hem yerel yönetimin ciddi sınavlar verdiği, yardım ekiplerinin alanları kullanması tartışmalarının gündeme geldiği bir felaket olmuştur. Deprem gönüllülüğü sırasında gönüllü grupların çeşitli sebeplerle alanlardan çıkarılmış olması ve sadece merkezi nitelikli belli grupların yardımına izin verilmesi durumlarının, gönüllülerin politik sebeplerle ayrıştırıldığı düşüncesine sebep olduğu görülmüştür. Seda ve Cüneyt'in aktarımına göre, kamp alanlarından birinde çıkan bir kavga sonrası alanlara girişler kontenjanla sınırlanmış, bazı merkezi kurumların gönüllüleri, yerel örgütlerin kontenjanlarını sabote etmek adına belediye listelerinden alana giriş yapıp, faaliyetlere kendi gruplarında devam etmiştir:

Şimdi oraya AFAD gönüllüsü geliyor, Kızılay gönüllüsü geliyor. Biz de büyükşehir gönüllüsü olarak biz varız. Valilik polisler vesaire zaten bizi gönüllüden saymıyor. O yüzden form muhabbetine giriyoruz biz. Hani bir yerden sonra konuşuyorlar Tunç Bey ile falan ayarlıyorlar. Ama sınırlı sayıda gönüllü gelecek vesaire durumu oluyor o yüzden form doldurarak biz gidiyoruz. İsmi neye veriyorlar, polise veriyorlar girişte ona göre alıyor almıyor. Orada aynı anda Kızılay'a da AFAD'a da gönüllü olan ama İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde gönüllülük yapan arkadaşlar da var. Hani AFAD'dan gelse rahatlıkla girebilecek Kızılay'dan gelse rahatlıkla girebilecek belki ama Büyükşehir Belediyesi'nden geliyor diye. Hani gönüllü olmasına rağmen, orada gönüllülük yaka kartına bakmıyor. Üstündeki cekete falan da bakmıyor zaten. Herhangi bir sıfatta falan bulamazsın o gönüllülüğü. Ama onu sıfatlaştırıyorlar. Ondan sonra birbirlerine düşürüyorlar bu gönüllü arkadaşları. (Cüneyt, 25, Erkek, Edebiyat)

Gönüllülüğün kurumsal düzeyde organize edilmesi durumu, gönüllülük faaliyetlerinin kurum misyonlarını taşımasına, dolayısıyla kurumların taşıdığı siyasal kimlikleri de katılımcılara yansıtmasına bir örnek olarak, merkezi ve yerel otoritelerin karşılaşma alanı olarak İzmir deprem sahası bu alandaki kutuplaşmanın da ne boyutta olabileceğine dair fikir verecek niteliktedir. Seda'nın aktarımına göre daha önceki kampçılık deneyimlerinde çadır kurmayı öğrenmiş olan belediye gönüllülerinin, deprem toplanma alanında kurdukları çadırlar üzerinden alanda kurumlar arası bir hakimiyet yarışı yaşanmıştır:

Çadır kurmayı bilmiyorlar. Kurulu çadırı onlara koydular. O bana çok koydu yemin ederim var ya hani bak o kadar kargaşanın içinde bir şey demedim ama bütün çadırlara dokuz on kişi ağır ağır Seyit onbaşı gibi taşıdılar (Gülüyor). Ama yani bir tek demir kaldırmamış. Kadın oradan işte e ben AFAD'ın bilmem nesiyim. Bu çadırın numarası artık bu. Şimdi bir şey de diyemiyorsun hani. Belediyenin yetkisini de aşan bir şey çünkü hani bir şey de diyemiyorsun. (Seda, 22, Kadın, Edebiyat)

Tüm bu deneyimler Türkiye'deki gönüllülük tercihlerinin kurumların ilişkili oldukları üst siyasal yapılardan bağımsız bir "sivil toplum örgütü" olmaktan uzak olduğunu

göstermektedir. Yapılan saha araştırmalarında, belediyeye bağlı olmayan diğer STK'lerin de hangi kamu kurumundan destek alabilecekleri hususunun, çalışma alanlarının bağlı bulunduğu ideolojik perspektife bağlı olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçların, bir kurumda gönüllü olmayı seçmenin bazı durumlarda taraf seçmekle eř değer görülebilecek politik bir seçim haline getirdiği görülmektedir.

Gönüllülüğün Gençlerin Yaşam Koşullarına Etkileri

Sosyal Etki

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu gençlik merkezindeki aktivitelere katılmanın en büyük avantajının arkadaşlık ve sosyal çevre olduğunu dile getirmiştir (Ilgaz, Ceylin, Parla, İnci, Laçın, Eren). İkinci en yaygın yanıt ise bu aktivitelere katılmanın “iyi hissettirmesi”dir (Engin, ınar, Makbule, Aylın, Neva). alışmalara katılım sonrası yaşam tarzları, kişisel ilgileri ve hayata bakış açılarında farklılık olup olmadığına yönelik soruda Pars, gençlik merkezi ile gerçekleştirdikleri bir proje sonrası, kırsalda yaşayan akranlarının “kendisinden daha farklı olduğuna” dair farkındalık geliştirdiğinden bahsetmektedir:

Ben köyde pek genç olduğunu bilmiyordum, düşünmüyordum. Herkesin en azında okul için de olsa şehre geliyordu, sonrasında köye pek gitmek istemiyordu diye düşünüyordum. Gittiğimiz yerde genç çok fazlaydı. Hem ailelerine yardım ediyorlardı hem büyükleriyle zaman geçiriyorlar çoğunlukla. Benden daha farklı olduklarını gördüm. (Pars, 18, Erkek, Spor Bilimleri)

Alınan yanıtlar, katılımcıların edindiği yeni çevrenin kendilerini ifade etmek ve karakterlerini yeniden, eskisinden daha anlamlı bir biçimde kurmak için bir şans verdiğini göstermektedir. Katılımcıların daha önceden içinde buldukları okul, aile, mahalle gibi sosyal ağlar, yetenekleriyle ve becerileriyle özel bir birey olduklarını hissetmelerine ve potansiyellerini gerçekleştirmelerine imkan vermezken, gönüllülük çevresi, kişilerin becerilerini sergileme, dikkate alınma ve kabul görme ihtiyaçlarının karşılanması için zemin yaratmaktadır. Katılımcıların gerçekleştirdikleri gönüllülük faaliyetlerinden mutlu olmalarını sağlayan önemli bir sebep, buldukları toplumda işe yaradıklarını hissetmenin verdiği tatmin duygusudur.

Ekonomik ve Sosyal Konumlanışlar

Gönüllü faaliyetlere katılımı etkileyen faktörler katılımcılara sorulmuş ve kendileri dahil, gençlik merkezindeki gönüllü çevresinin sosyo-ekonomik yapısına dair algılarının nasıl olduğu incelenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu, maddi koşulların yetersiz olması durumunu gönüllülüğü etkileyen en önemli sebep olarak ortaya koymaktadır. Katılımcılar genel olarak gençlik merkezindeki gönüllülerin iyi maddi koşullara sahip olduğunu düşünmemektedir. Yine de ortak kabul, devamlılığı mümkün kılacak bazı maddi koşulların sağlanması gerektiği yönündedir:

Ben mesela maddi durumu kötü olmuş olsa aileme yardım etmek için çalışmak zorunda olurdu. Bir şeyler yapmaya girişirdim ama ailemin durumu daha müsait olduğu için şu anlık çalışmama gerektirecek bir şey yok ve buraya daha rahat şekilde gelebiliyorum. (Pars, 18, Erkek, Spor Bilimleri)

Parla, gönüllülerin ekonomik koşullarının “iyi veya kötü” olmasının etkilerine yönelik soruyu, “iyi” perspektifinden değerlendirerek yorumlamayı tercih etmiştir. Burada “durumu çok iyi olan biriyle karşılaşmadığını” ifade eden katılımcıya göre ekonomik durumu kötü olan

biri masrafları gözeterek katılmayı tercih etmeyebilecekken, koşulları iyi olan birinin de gençlik merkezini tercih etmesini engelleyen sosyal sebepleri olabilir:

Çok iyi olması etkileyebilir. Ben burada durumu çok çok iyi olan biriyle karşılaşmadım. Sosyal çevremde birkaç tiki arkadaşım var mesela. Ondan sonra durumu iyi olup da tiki olmayan bir arkadaşım yok gerçi sosyal çevremde. Gerçi var ama o da mesela Rotary'de gönüllülüğünü yapıyor. Rotary'de de de gönüllülük çok gönüllülük gibi değil galiba bilmiyorum. Neyse emin değilim. O yüzden cevap veremeyeceğim buna. Bence yani engelleyen bir şey değil. Gidip o arkadaşlarıma böyle bir şey var Havagazı'nda gelin falan desem tercih etmezler. Yani okuldaki şeyi tercih ediyor ya da çünkü ortam kendi arkadaş ortamı falan. Dolayısıyla etkiliyor. (Parla, 23, Kadın, İİBF)

Kent İçi Ulaşılabilirlik ve Çalışma Durumu

Gençlik merkezi çalışmalarında kırsal ve düşük ekonomik yapıya sahip yerleşim yerlerinin “proje ile gidilen” dezavantajlı bölgeler olarak konumlandırıldıkları görülmektedir. Bu tür mahallelere yakın zamanda sıklıkla projelerin götürüldüğü, mahalle gençlerinin taleplerine uygun etkinliklerin planlandığı ve merkez ile tanışmalarının sağlandığı görülmektedir. Bu tanışmanın dezavantajlı ve çeper mahallelerden gençleri şehir merkezine ne kadar ve ne sıklıkla taşıdığını, taşıyabileceğini doğrudan incelemek mümkün olmasa da katılımcıların erişilebilirlik konusundaki söylemlerine dikkat verildiğinde bu çalışmaların “gönüllülükle karşılaşma imkanı” yaratması açısından dezavantajlı mahallelerde bulunan gençler için olumlu etkisinin bulunduğu görülmektedir. Bunun somut örneği ise gençlik merkezi ile tam da çocukluğunda kendi mahallesine “getirilen” bir proje vesilesiyle tanışan Seda’dır. Seda gençlik merkezi gönüllüleri ile dokuz yaşında kendi mahallesini ziyaret etmeleri sayesinde tanışmış, kendisinin gönüllü olma şartları ise üniversite yıllarında oluşmuştur:

Ben Abla Ağabey Kardeş Projesi’ni duydum. Böyle dokuz yaşında mıyım sekiz yaşında mıyım neyim. Bizim mahalleye geldi proje. Bayağı dezavantajlı bir mahallede oturuyorum ben. Hatta Ömer Abilerin ilk geldiği mahalle bizim mahalleymiş (Gülüyor). O kadar yani. Ben zaten böyle küçüklüğümde beri hep özeniyordum işte. Böyle insanlar gidiyorlar işte balon dağıtıyor, balon dağıtmasına bile özeniyordum gerçekten bir çocuğu mutlu ediyor orada böyle. Ne bileyim. Kediye mama veriyor ben bunu yapamıyorum, küçüğüm ya evden de çıkamıyorsun, sadece bisiklete binmeye, sokağa çıkabiliyorsun hani. O zamandan beri ben de bir şeyler yapayım, yapayım... Öylelikle geldim buraya. Bir tiyatroya başladım işte. Kişisel gelişim seminerleri vardı, onlarla devam ettim. Derken işte üçüncü senem (Gülüşmeler). (Seda, 23, Kadın, Edebiyat)

İlgaz, gençlerin ekonomik bir sıkıntı yaşadıkları zaman ilk vazgeçecekleri yerlerden birinin gönüllü projeler olduğunu ifade eden katılımcılar arasındadır. Ekonomik durumunun daha iyi olması “topluma da zaman ayırabilmesini” daha mümkün kılmaktadır:

Şöyle eğer iyiye çalışması gerekmiyor bir kere. Çalışmadığı için kendine zaman ayırabiliyor, çalışmadığı için çevresine zaman ayırabiliyor, çalışmadığı için topluma da zaman ayırabiliyor. Böyle olunca gönüllülük faaliyetlerine daha rahat bir şekilde katılıyor. Kötü olduğunda dahi yine katılıp bir şekilde hani o durumunu biraz daha göz ardı etmeye çalışıyor. Ama dediğim gibi iyi olması, daha fazla zaman ayırması. Çünkü burada herhangi bir maddi olarak bir sıkıntı yaşamaya başladığında gönüllü ilk vazgeçeceği şeylerden biri burası. Tamam, bir getirisi var ona tamam. Yaptığı şeyin başkalarına da bir getirisi var ama kendi hayatını idame ettiremediği zaman ilk

vazgeçtiği, göz ardı ettiği yerlerden biri gönüllü projeler. O yüzden maddi olarak iyi olan her zaman biraz daha etkin bu konularda. (Ilgaz, 23, Erkek, Mühendislik)

Katılımcıların ifadeleri, gençlik merkezinde gönüllü olmanın ancak buranın koşullarına “uyum sağlanabildiği “ölçüde” devamlı olabileceğini göstermektedir. Gönüllülük faaliyeti tüm katılımcıların kişisel yaşamlarında, özellikle ekonomik koşulların ve dolaylı olarak kişisel kariyer planlarının el verdiği ölçüde gerçekleştirilen, aksi bir durumda ilk önce vazgeçilecek olan faaliyet şeklidir. Bu durumda katılımcıların faaliyetlere erişmede ulaşım, yeme içme gibi günlük giderlerin önemini olup olmadığına yönelik yaşadıkları kafa karışıklıklarına karşın, kendilerinin de ancak kendi yaşamlarındaki ekonomik beklentiler için gerekli adımları atabildiklerine inandıkları ölçüde katılım sağladıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar, kendi sınıfsal koşullarını tanımlamada zorluk çekseler de kimlerin gönüllü olduğu ya da buldukları gençlik merkezinde kimlerle karşılaştıklarına yönelik söylemlerinde, bu kesimin sınıfsal koşullarını, tabanını ekonomik koşulların, tavanını ise sosyal ortamın belirlediği bir profil çizdikleri görülmektedir. Aynı zamanda, gençlik merkezi ile ekonomik sebeplerle aidiyet geliştiremeyen akranlarıyla duygudaşlık kurabildikleri; gençlik merkezinde karşılaştıkları akran grubunun sosyal profiline yönelik beklentilerinin karşılandığı anlaşılmaktadır.

Gençlerin Yaşam Koşullarında ve Tercihlerinde Ailenin Rolü

Türkiye’de gençliğin sınıfsal kimlik çerçevesini oluştururken, birey olarak bağlı olduğu toplumsal ve sosyo-kültürel çevrenin yanında ailesinin konumu ve genç üzerindeki etkilerini incelemek kaçınılmazdır (Konda, 2012). Gönüllülük perspektifinde, ailelerin mevcut durumu sadece gönüllü olmaya teşvik ya da caydırma boyutunda değil, “dışarıya bakarak hayatı yeniden anlamlandırma” konusunda da anlamlı etki yaratmaktadır. Katılımcıların ailelerinin yanında kalıp kalmama durumları ile ailelerin kariyer ve gönüllülük tercihlerine olan etkileri birlikte değerlendirildiğinde, gönüllü katılıma etki konusunda aile yanında kalıp kalmama açısından belirgin bir fark görülmezken, kariyer ve geçim planları konusunda ailesinin yanında kalanların daha fazla etkiye maruz kalması dikkat çekmektedir.

Aylin, ailesinin gönüllü faaliyetlere katılımına olan etkisi konusunda, bu çalışmalara kendi kendine dahil olduğunu ve aslında ailesinden destek verici konumda olmamasının kendisini gönüllülük konusunda motive ettiğini ifade etmiştir:

Ben destek görmedim. Pek çok noktada en ufak bir bilgi dahi benim o bilgiyi öğrenmem çok uzun sürüyordu. Belki bu konuda hassasiyet kazandığım için o bilgiyi aktarmada aktif hale gelmeyi önemsiyor olabilirim. Yani bu noktada bir etkisi olmuş olabilir. Ben çok zor ulaştım. Başkaları kolay ulaşsın. (Aylin, 24, Kadın, İİBF)

Daha önce gönüllülüğün, daha kötüyü görüp kendi koşullarına şükretme konusunda etkisi olduğunu belirten Ilgaz, ailesini gönüllülük konusuna, başka faaliyetlerinden feragat etme koşuluyla ikna ettiğini belirtmektedir:

Yani şöyle zor bir bölüm okuyorum. Yani genele göre. Ailem ilk başta okulla olacak mı, okulla idare edebilecek misin deyince. Sonra bunların yanına sadece gönüllülüğün yanında başka şeyler eklemeyince iyi bari gönüllülük sadece yap da başka şeyler pek fazla olmasın. (...) Dalıcılık yapıyorum yıldız dalıcıyım. Amerikan futbolu oynuyorum. Onun dışında okul takım Quidditch takımında oynuyorum. Başka ne yapıyorum? Yazarlık eğitimi aldım, baristayım. Burada meslek fabrikasında birçok şeyle ilgilendikten sonra ailem de şey yaptı zaten. Tamam dedi bir şeye karar ver dedi. Onlara da en mantıklı gelendi ve desteklediler. İlk başlarda her ne kadar okulu acaba devam

ettirebilecek misin? Çünkü bazı zamanlar haftanın üç dört günü ben burada geçirdiğimi biliyorum. O yüzden biraz daha zaman konusunda onlar sıkıntılıydı. Sonrasında hani bakın bu kadar şey yapıyorum, bunlardan biraz feragat ettim ama bu duracak dediğimde onlar da desteklediler yani. (Ilgaz, 23, Erkek, Mühendislik)

Katılımcıların gönüllülük faaliyetlerini olumlu karşılayan ailelerin, genellikle gönüllülüğün özgüven ve sosyal becerideki olumlu etkilerinin farkında olmaları durumu ön plana çıkarmaktadır. Gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımında ailelerin tepkisi genel olarak kayıtsızlık gibi dursa da gencin boş zamanını nasıl değerlendireceğine karar verirken ailesinin mevcut koşullarından ve beklentilerinden bağımsız hareket etmedikleri görülmektedir. Ailenin hiçbir etkisi olmasa dahi, gönüllülük gibi kişisel bir çabaya ilişkin alınan kararlarda, aile ve aile yapısıyla duygusal bir hesaplaşma içine girdikleri, bazen de aileden bağımsız hareket edebildiklerini ve doğru kararlar alabildiklerini ispat etmek zorunda hissettikleri anlaşılmaktadır. Ancak gönüllülüğün gence olan somut faydasına ikna olduklarında aileler destekleyici konuma geçebilmekte, aksi halde sorgulayıcı tutum içine girebilmektedirler.

Aile ile Birlikte Yaşamın Farklı Cinsiyetler Açısından Etkileri

Görüştüğümüz gençlerin 9'u aile yanında yaşadığını, 7'si ailesinden ayrı yaşadığını ifade etmiştir. Aile ile birlikte yaşayıp yaşamama durumunun gencin hayatında önemli bir seçim unsuru olduğu ve ekonomik faktörler dahil çeşitli etkenler neticesinde gencin tercihlerinden bağımsız olarak belirlenebildiği ifade edilebilir (bkz. Lüküslü ve Yücel, 2013). AB ortalamasına bakıldığında gencin aile evinden ayrılmasının daha ileri yaşlara denk geldiği Türkiye'de (Eurostat, 2020) bu durumun gencin birey olarak kendi sorumluluklarını üstlenmede ve ailesinden bağımsız bir kimlik oluşturmada geciktirici bir unsur olduğu; gencin daha ileri yaşlara kadar ailenin maddi desteğine bağımlı kalmasına yol açtığı çeşitli kaynaklarca desteklenmiştir (bkz. Lüküslü, 2012). Yapılan görüşmelerde aile yanında kalan katılımcıların, özellikle kariyer ve geçim planlarında da ailelerinin fikir ve tercihlerinden daha çok etkilendiği görülmüştür. Özellikle erkek katılımcıların, zaman geçtikçe aileye ekonomik yük olma baskısını daha çok taşıdıkları görülmektedir. Metin, bu sebeple aynı şehirde olmasına rağmen yurda yerleşen bir erkek katılımcıdır. Cüneyt, aynı soruya ilettiği yanıtta yük olma baskısı neticesinde kendi kendisini eğlenmekten alıkoyduğu ve tutumlu yaşamayı kendisine alışkanlık haline getirdiğini ifade etmektedir:

Ben öyle deniz falan görmüş biri değilim. Ayrıca o tür ekstra zevklere falan bir düşkünlüğüm falan o noktalarda da tutumlu olmaya çalışırım ister istemez. Bir alışkanlık olmuş artık. En sevdiğim iki tane sanatçı vardı festivale gitmişimdir onda da görevli olarak. Para vererek falan da şey yapmıyorum. Rahat değilim falan görevli gidiyorum. Ama şimdi öğrencilik bitmeye yakın bende bir kaygı vesaire oluşuyor. Mümkün olduğunca az harcıyorum ki çok aktifim ben habire dışarı çıkarım. Şimdi tutumlu noktasını biraz abartmışım ben. Ama bunların hepsinin sebebi aslında fazlalık olmayayım. (Cüneyt, 25, Erkek, Edebiyat)

Halihazırda hizmet sektöründe çalışan ve farklı kariyer alanlarında kendini geliştiren bir genç olarak Çınar da çalışmadığı zamanlarda aile evinde kalmanın kendisini çok zorladığından bahseden bir erkek katılımcıdır:

Kişisel olarak kendimden bahsedecek olursak olumsuz yanı ya ben bir yük olduğumu düşünüyorum. Her ne kadar değilsin oğlum ne alakası var deseler de artık belli bir yaşa geldikten sonra insan kendi adımlarını atmalı. Ben de o şekilde düşünüyorum. Ama farklı bir bireyden bahsedecek olursak mesela diyelim ben çok farklı birisiyim,

çalışmıyorum. Param yok işte okul kazanamamışım. Bütün gün evdeyim. İş yok, güç yok falan. Hani artık annenin, babanın eline bakmak çok güç bir durum olduğu için mesela bu zor olur ki bir dönem yaşamıştım bunu. Hani beni zorlayan şeyler bunlar. Hani belli bir yaştan sonra da artık ekonomik olarak da hala ailemin eline bakacaksam. Bu beni çok zorlar. Hani onun dışında sonuçta aile evi yani. (Çınar, 24, Erkek, AÖF)

Kadın katılımcılarda ise aile yanında kalmanın ekonomik avantajlarının, kendilerinde çalışıp “eve para getirme” gibi bir baskı veya “yük olmaktan” kaynaklı bir rahatsızlık hissettirmedeği gözlemlenmiştir. Aynı şekilde, erkek katılımcılardan farklı olarak, aile evinde kaldıkları müddetçe çalışma gereği de duymadıkları görülmektedir. Aile evinde kalan kadın katılımcıların temel sorunu, ekonomik bağımsızlıklarını ve birey kimliklerini kazanmada gecikmeleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Aile evinde kalan Ceylin, kendisini bir şeylere zorunlu hissetmek için evden çıkmak istediğini, ancak annesinin yapamayacağını söylemesi üzerine evden ayrılmadığını anlatmıştır:

Gitmeme sebepim de eve çıkmama sebepim de annem beni çok zorlamıştı. Yapamazsın sen bilmem ne diye. Alttan alttan öyle gitmemi istemiyordu büyük ihtimalle öyle söyledi. Ben de kandım birazcık. Onu yapamadım bir. Onun dışında bir sürü şey vardı. Okulun o taraflarda yapmak istediğim arkadaşlarımla birlikte özellikle. Onlara hiç katılamıyordum. Çünkü evim çok uzak, iki saate filan gidiyorum okuldan. Hayat tecrübesi. Bir de o var. Bunları kazanamadım ben. Yani kendim yaşasaydım bir de büyük ihtimalle o tarafta part time yine bulurdum ve sürekli olarak çalışırdım. Bir tek olumlu yanı özlemedim, o iyi oldu (Gülüyor). (Ceylin, 22, Kadın, Eczacılık)

Aile evinde kalan ve aile evinde kalmanın olumlu yanlarının ağır bastığını, aile evinde kardeşine ablalık ve annelik yapmasının kendisine sorumluluk bilinci kazandırdığını belirten İnci, aile evinin tek olumsuz yanının dışarıdan geç geldiğinde yaşanan “münakaşalar” olduğunu ifade etmiştir:

Olumlu tarafları çok daha ağır basıyor. Aile bağları güçlü bir ailede yetiştim. Annemle babam çalışıyor mesela. Küçük bir tane de kardeşim var. Ona ben neredeyse yedi sekiz yıl ablalık ve annelik yaptım. Aynı zamanda ev içerisinde ev işleri yemek vesaire onlar olmadığı zamanlarda bunun sorumluluğunun bilinci bana işlendi. Hani şu anda bile kaldığımız evde dağılıksa pisse herhangi bir böyle kendimi kötü hissettiğim bir ortamda bulunamıyorum. Bunun gibi bir sürü sorumluluk benimle birlikte geldi. Hani olumsuz olarak bir şey söyleyemem diye düşünüyorum. Sadece akşamları dışarıdan geç geldiğimde onun ardından edilen o münakaşalar. Bu olumsuz tarafları. Hani çok sık üstünüzde baskı kurmaya çalışıyorlar. Sana bir şey olur biz seni düşünüyoruz. Senin iyiliğin için. Onun dışında yok açıkçası. (İnci, 22, Kadın, Edebiyat)

Aile evinde yaşayan ve bu dönemde babasının hastalığından ötürü annesine destek olan Seda, bu durumda onların yanında olmasının ailesi için “çok büyük bir motivasyon” olduğunu dile getirmiştir. Buna karşın, evde aile ile birlikte olmanın kendisini sınırladığını, “toplumda bir yeri” ve “ekonomik özgürlüğü” olması için kişisel sorumluluklarına odaklanması gerektiğini ifade etmiştir:

Evde olmak aile ile birlikte olmak da bir yerde insanı sınırlıyor. Ama kendi adıma düşündüğümde ben şu an sınırlanmazsam evde hiçbir şey ilerlemeyecek. Mesela babam şu an hastanede. Annem başında. Dışarıda yapılabilecek her şeyi ben yapıyorum. Eve dönüyorum evde hani kendi yemeğimi bilmem neyimi zaten yapıyorum. Ama dersimi çalışmam lazım sınavıma hazırlanmam lazım toplumda bir yerim olsun diye. Ekonomik

özgürlüğüm olsun diye. Bilmiyorum sistemde bir şeyler yanlış işliyor ama. Sonunda hep biz çekiyoruz böyle gençler olarak. (Seda, 23, Kadın, Edebiyat)

Öte yandan, ailesinden ayrı yaşayan kadın katılımcılardan biri olan ve yakın zamanda yurt dışında bir gönüllülük projesine kabul alan Parla, ailesinin yanında kalmamasının bu projeye katılma tercihinde daha özgür hareket etmesine imkan sağladığını ifade etmektedir:

İstanbul'da olmadığım sürece, onların yanında, etkileri çok az. Çünkü ben burada onlardan uzaktayken kesinlikle kendim böyle bir sakin kalıp karar verebiliyorum. Ama ne bileyim işte en ufak mesela böyle bir kararsız anımda şu an İstanbul'da olsaydım mesela. Bu Yunanistan muhabbeti bana dönüş yapıldığı zaman sabah o telefon geldiği zaman işte. Ben yine de gitmeye karar verseydim bile çok kötü moralim bozuk bir şekilde karar vermiş olabilirdim. Yani telefondan babamın kızım bırak gönüllülüğü artık bir şirkete gir İBB'ye gir çalış artık falan (gülüyor) demesi... O kadar etkilemedi. Neden, çünkü ben o anda. Böyle evde zıplayarak böyle çok sevindiğim için zıplayarak konuşuyorum yani. Sonuç olarak şunu söylemeye çalışıyorum. Ailemle aynı evde yaşamıyor olmak beni çok etkiledi. Bu konuda yani kendi kararlarımı verebilmem anlamında. Yani çünkü onların etkisi altında değil gibi hissediyorum artık olmamaya çalışıyorum. (Parla, 23, Kadın, İİBF)

Genel olarak aile yanında yaşayan ve yaşamayan gençlerin aile evinin kendi iç dinamiklerinin, kişisel yaşam ve tercihlerinde kısıtlayıcı etkilerinden bahsettiği görülmektedir. Cinsiyet bazında değerlendirildiğinde, aile evinde yaşamak erkekleri ekonomik anlamda daha çok baskı altında hissettirirken, bir gelire sahip olmayıp gönüllü faaliyetlere katılmaları durumu da mahcubiyet sebebine dönüşebilmekte, sosyal faaliyet tercihlerini azaltmalarına ve bu konuda hesap verebilir seçimler yapmalarına sebep olabilmektedir. Kadınlar için ise aile evinde kalmak ekonomik olarak yük olma düşüncesine sebep olmazken, örtülü bir biçimde, ev içinde üstlendikleri cinsiyet rolleri, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını geciktirmekte, kamusal alanda etkili ve sürekli bir fail olma imkanlarını sınırlamaktadır. Hem kadın hem erkek katılımcılar, aile evinde kaldıkları sürece ev içi meselelerle kendi kamusal kimlikleri arasında bazen seçim yapmaya, bazen denge kurmaya zorlanmaktadır.

Gençlerin Gelecek Tahayyülü ve Kariyer Hedefleri

Ekonomik çalkantıların ve belirsizliklerin çok yüksek olduğu 2021 Sonbahar döneminde (TÜİK 2021b) vaktinin anlamlı bir kısmını gönüllülük faaliyetlerine ayıran gençlerin iş bulma, para kazanma, kariyer planı oluşturma konusunda fikirlerinin neler olduğu ve özellikle genç işsizliği, genç istihdamı ve yurt dışına beyin göçü tartışmalarında nasıl konumlandıkları incelemeye alınmıştır. Genel tabloda gençlerin tamamına yakınının okudukları alanın dışında çeşitli alternatif çalışma planları geliştirdikleri görülmektedir. Diledikleri gibi bir kariyer geliştirme konusunda çoğunluğu ümitsizken, hedeflerine ulaşana dek geçici bir işte geçimlerini sağlama alternatifi hemen hepsinin gündeminde. Çoğunun daha önce herhangi bir işte çalıştığı ve kendi parasını kazandığı görülmektedir. İfadelerinden anlaşıldığı üzere, tüm bu çabalarına rağmen, üniversitedeki hocaları dahil, kurumlar ve piyasa bu çabayı ödüllendirmek şöyle dursun, kapsama aldığımız gönüllü gençleri bu mücadeleli yaşamlarında yalnızlaştırmaktadır:

Okuyup çalışmaya çalışanlar bu sefer okul tarafında sıkıntı yaşıyor. Bunu ben de yaşadım. Online eğitimde bile, hani madem çalışacaktın okula niye devam ediyorsun diyen profesörlerim vardı. O yüzden hani bu pek kıyaslanamayacak bir şey. Bir standarttan bahsedebilmemiz için önce bir standardımızın olması gerekiyor. Sadece 10

15 tane grubun çok zengin gençlerini değil de tüm ülkeyi belli bir standarda getirmemiz lazım. (Ilgaz, 23, Erkek, Mühendislik)

Eczacılık Fakültesi öğrencisi olan Ceylin alanında iş bulmak için hiçbir uğraşı “yettiremediklerini” ifade etmiş ve alternatif bir plan olarak tekrar üniversiteye hazırlanabileceğinden ve o sırada market tarzı bir yerde çalışabileceğinden bahsetmiştir:

Beklentim hiç yok. Hiç yok. Gerçekten o kadar kafam karışık ki. Eczacılıkta zaten hastane eczacılığı yapabiliyorsun, eczane açabiliyorsun. Endüstri bilmem ne fabrikalar diyorlar ama yani hepsi için kendini yine geliştirmen gerekiyor. En iyisi de olamıyorsun bir şeyden sonra. Eczane için tabii ki en iyisi olman gerekmiyor ama. Onun için para istiyor. Hastane eczacılığı için de sınava girmen gerekiyor. EUS var. Onun zaten yılda bir kez oluyor. Bir ya da iki kez bir iki kişi alıyorlar. Çok insan almıyorlar. Diğerleri için de zaten dil bilmen gerekiyor. İngilizce zaten herkesin bilmesi gerekiyor. Fransızcaya filan başlamıştım, İspanyolca da bir tık. Ama yetmiyor hiçbiri. Yani yettiremiyoruz. O yüzden pek bir beklentim yok açıkçası. Akademisyen olmak zaten istemiyorum. Zaten eczacılığa da istemeyerek girmiştim. (Gülüyor) O yüzden hiçbir beklentim yok açıkçası. (Ceylin, 22, Kadın, Eczacılık)

Ceylin, “Geçiminizi sağlamak için başka alternatif bir yol nasıl bir yol aramayı düşünürsünüz” sorusuna verdiği cevapta “Eczacılık olmazsa –başka bir bölüm kazanana kadar-market tarzı bir yerde iş bulurum” cevabını vermiştir:

Açıkçası hemen bitirip bir işe başlamak istiyorum ama eğer eczacılık kısmında bir şey bulamazsam ne yaparım. Yani yine en kötü herhalde böyle bir yerde iş bulurum, dediğim bir yerde iş bulurum kısmı da hani bir market tarzı. Yine bir yere bir bölüme girerim. En kötü sınava hazırlanırım diye düşünüyorum eğer olmazsa. Böyle saçma geliyor insanlara. Bunu anlatınca, eczacılık deyince ama gerçekten saçma değil. 2023'te mezun olacağım ve ne olacağı belli değil gerçekten. (Ceylin, 22, Kadın, Eczacılık)

Daha önce farklı alanlarda aldığı kurs ve eğitimlerden, iş tecrübelerinden, katıldığı gönüllülük faaliyetlerinden ve yurt dışı projelerinden bahseden Parla, kariyerini gerçekleştirmek istediği ulusal ve uluslararası kurumlarda staj yapmak için -dahi- kendisini henüz yetkin görmemektedir:

Önümde birkaç hedef var. Yüksek lisans yapmak gibi. Yüksek lisanstan sonra işte yüksek lisans süresince yaptığım staj, gönüllülük vesaire faaliyetlerini de. Eğer o kafamdakileri gerçekleştirebilirim. Bir iki üç yıl sonra bence yakınlacağım diye düşünüyorum. Şu an gidip UNESCO'nun kapısına UNESCO hadi beni staja alın (Gülüyor) diyemem mesela. Ama onun için uğraşıyorum yani işte yüksek lisans başvurularını takip ediyorum sürekli. Aralık'ta başlayacak Mart'a kadar sürüyor. Yurt dışında istiyorum bunu bu arada. O yüzden ne bileyim. IELTS çalışıyorum şu anda. Kasım'da IELTS olacağım. (Parla, 23, Kadın, İİBF)

Kendi alanında istediği gibi bir işte çalışma konusunda çekincesi olmadığını belirten üç katılımcıdan biri olan ve daha önce de “ben aç kalmam” diyebilmek için çok çalıştığını, kendisini çok yıprattığını ifade eden Aylin, bu güveni sağlayabilmek için turizm sektöründeki geçici olarak yer aldığı işlerde 2-3 kişiyi idare edecek tempoda çalıştığından ve bu şekilde yarattığı “ilk izlenim” sayesinde çok sayıda iş teklifi aldığından bahsetmiştir:

Hani ben mesela turizmle lisede tanıştım ve günlük bir işte çalışıyordum. Hani ekstracı diye tabir edilir. Ekstracı olarak gittiğim bir işte orada nasıl harıl harıl çalışıyorsam çünkü disiplinle alakalı bir şey bu. Şef yanıma geldi ve bana şöyle diyor. Gergin olma. Buna gerek yok. Hepimiz burada çalışıyoruz. Çünkü hem korkuyorum yapabiliyor muyum diye. Onun gerginliği var. Bir de çok çalışıyorum. Hani ciddi anlamda 2 3 kişiyi idare ediyorum resmen. Oradan çıkarken 2 tane şef kartvizit verdi bana. İş aradığında mutlaka haberimiz olsun dediler. Yani ilk izlenim de burada önem taşıyor. Ve gülsünler her zaman. Gülmek çok güzel bir şey. Genç tutuyor (Gülüşmeler). (Aylin, 24, Kadın, İİBF)

Genel olarak hedefledikleri ya da umdukları kariyer planlarına ulaşabilmek için yoğun çaba sarf eden ve mevcut koşulları idare etmeye de hazır olduğu anlaşılan katılımcı grubunun bu konudaki en büyük endişesi, ailelerinin ekonomik koşulları, torpil ve istihdam sorunu gibi dış kaynaklı olumsuz koşulların enerji ve odaklarını bölmesi, hedeflerini flulaştırmasıdır:

Ama hayat karşımıza neler çıkarır hep birlikte göreceğiz. Çünkü torpil denen bir kavram çok fazla var. O yüzden tek şüpheli yanımız bu. Torpil olmadığı zamanlarda kendi kazancımız ve başarılarımızla bir yerlere gelebiliriz diye düşünüyorum. Bu hedefler doğrultusunda. (İnci, 22, Kadın, Edebiyat)

Katılımcıların verdiği cevaplar, istihdam alanında gerçekte ne olduğundan çok gençlerin ne olduğuna ilişkin hislerini anlamak açısından önem taşımaktadır. Buna göre katılımcıların hemen hiçbirinin kariyer hedeflerini gerçekleştirme konusunda sağlam bir zemin bulamadığı, bu zeminsizliğin sebeplerini de dış kaynaklara dayandırdıkları anlaşılmaktadır. Kariyer hedefine ulaşma konusunda güvende hisseden katılımcıların ise bu noktaya gelmek için insanüstü bir kişisel çaba sarf ettikleri anlaşılmaktadır. Yaşadıkları tüm bu toplumsal ve ekonomik süreçlerin, bir birey olarak özgürce hareket ettikleri ve para kazandıkları güvenceli bir yaşama kavuşma umudunu bir başka ülkede arama konusunda her zamankinden daha kararlı hale getirdiği görülmektedir.

Yurt Dışına Göç Etme Fikirleri

Türkiye'deki gençlik çalışmaları için önemli bir konu, yurt dışına beyin göçü tartışmalarıdır. Katılımcıların tamamı hayatlarının bir döneminde yurt dışında yaşamak istediğini ifade ederken, kalıcı olarak yerleşmek istemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların her biri kararlı bir şekilde yurt dışında yaşamak istediğini söylemelerine karşın, neden geçici olarak yaşamak istedikleri konusunda verdikleri cevaplar oldukça ilgi çekicidir. Çınar (24, Erkek), yurt dışında yaşamanın “meraklısı olmadığını”, ancak Türkiye’de kendisini gelecekte neyin beklediğini bilmediği için ikilemde kaldığını ifade etmiştir. Çınar, yurt dışına yerleşme sebeplerinde gelecek kaygısını ön plana çıkarmaktadır:

Ya ben açıkçası gelecekte bizi ne bekliyor? Ben bunu korkarak düşünüyorum artık yani. Ama bir yandan da diyorum ki hala umut var. Neden olmasın? Neden bir şeyleri değiştiremeyelim ki. Neden değişmesin? Kaçıp gidecek miyiz yani? Ama bir yanımda diyor ki ya olmazsa? Ben bu ikilemdeyim öyle diyeyim. Ama ben yine de aslında çok böyle yurt dışında yaşayım şu bu hani bu kadar meraklısı değilim. Hani bir şeylerin değişebileceğine inanan bir insanım her zaman. (Çınar, 24, Erkek, AÖF)

Daha önce yurt dışı planlarıyla ilgili “orada aldığı ışığı kendi ülkesine yansıtmak” ifadesini kullanan Aylin (24, Kadın, İİBF) ise kalıcılık ve geçicilik konusunda halen “kendi içinde bir savaş verdiğinden” bahsetmektedir. Ancak, “pek çok kişiye fayda sağlayabilecek

düzeyde” olmasına karşın, kendisine ulaşmak için bir şey yapılmadığını, bu yüzden kalıcı göç fikrinin de ağır bastığını ifade etmektedir.

Yurt dışı tecrübeleri, sosyal medya, yurt dışında yaşayan tanıdıklar vasıtasıyla alınan çeşitli duyular ve arkadaşlıklar neticesinde her biri yurt dışındaki akranlarıyla bağ kuran katılımcı grubunda birkaç kişi için “Avrupa Birliği’nde yaşayan akranlarınızla birlikte düşündüğünüzde kendi yaşam koşullarınızı nasıl değerlendiririz?” sorusunu değerlendirmenin zorlayıcı olduğu, fazla yorum yapmak istemedikleri ya da gülerken karşılık verdikleri gözlemlenmiştir. Eczacılık Fakültesi’nde okuyan, kariyer kaygıları olan ve öğrencilik döneminde hizmet sektöründe çalışma deneyimleri bulunan Ceylin, Youtube aracılığıyla keşfettiği bir gencin eğitim ve çalışma yaşamı ile kendi tecrübelerini karşılaştırmış; izlediği genç, kişisel, profesyonel ve kültürel alanlardaki gelişimine yönelik attığı her adımda ülkesinden maddi destek alırken, kendi koşullarının “insanın içini acıttığını” ifade etmiştir.

KYK deneyimi olan bir öğrenci olduğunu vurgulayan Aylin, siyasetçiler tarafından, Türkiye’deki gençlerin Netflix üyelikleri olduğu için “o kadar da fakir olmamakla” itham edildiklerini; halbuki “dünyayla bağ kurmak için Netflix’ten başka bir şeyleri olmadığını” açıklamıştır. Yurt dışına göç konusu azımsanmayacak kadar gençlerin gündemini meşgul etmektedir. Ne var ki, katılımcıların hiçbiri kalıcı olarak gitme fikirleri olduğunu belirtmemiştir:

Belki kalıcı olarak değil ama yani zamanının büyük bir çoğunluğunu orada geçirecek şekilde kalmak isterim. Neden? Çünkü Türkiye her ne kadar sorunları olan bir ülke olsa da sonuçta burada doğdum, büyüdüm ve bütün çevrem burada. Burada her yeri tanıyorum, ne yapacağımı biliyorum. Hani daha çok böyle bir şey. His hani evdeyim gibi his olur ya. O yüzden hani özlediğim için gelirim yani buraya. (Laçın, 21, Kadın, Edebiyat)

Genç işsizliği, çalışma şartları ve istihdam ile ilgili veriler (TÜİK 2021b), yurt dışında kariyer planlarını gençler için belki de her zamankinden daha anlamlı hale getirmiştir. Buna karşın gençlerin ülkeden tamamen kopmak konusunda yaşadıkları endişelerin, buldukları yerde işe yaradıklarını hissetme arzularıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Buradan, olası bir gidiş fikrinin ülkeye ya da topluma karşı bir nefret, kopuş ya da vazgeçiş duygusundan çok, bu zamana kadarki tüm çabalarının göz ardı edilmesine karşı duyulan bir hayal kırıklığından beslendiği çıkarımına ulaşmak mümkündür.

Kendinizi Nasıl Bir Genç Olarak Tanımlıyorsunuz?

Görüşmenin sonunda her bir katılımcıya herhangi bir detay vermeden aynı soru sorulmuş ve kendilerini nasıl, hangi ifadelerle tanımladıklarına dikkat edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılar verdikleri yanıtlarda genel olarak “özgür olmaya çalışan” bir genç olduklarını ön plana çıkarmaktadır. Bunun yanında kendilerini, kaygılı, düşünceli, yorgun, enerjik, duyarlı, aktif, farkındalığı yüksek, sıradan ve yaşlı bir genç olarak tanımlamışlardır. Niteliksel olarak baktığımızda, gençlerin kendilerini içinde buldukları sosyal ilişkiler ya da ideolojilerle ifade etmedikleri; ancak tüm bu sosyal ilişkiler ve ideolojik ağlar neticesinde kendilerini nasıl kurdukları ve kendilerini saran bu ağların kendilerine nasıl hissettirdikleri üzerinden tanımlamalar yaptıkları görülür. Bazı katılımcıların kendilerine “özgür” demek istediği ancak kendi şartlarını yeniden değerlendirdiklerinde “özgür bir gencim” diyemediklerini fark ettikleri görülmüştür. Çınar, attığı her adımı, neyi neden yaptığını, her adımının kendisine olan etkilerini “sürekli düşünen bir genç” olduğunu açıklamaktadır:

Şimdi attığım her adımı düşünmek zorundayım. Ne yapıyorum mesela? Gönüllülük faaliyetlerine geliyorum. Bunu niye yapıyorum? Bunu düşünmek zorundayım. Çünkü ben bir gencim. Bu bana ne getirecek? Ya da bir iş yapıyorum, birisiyle konuşuyorum, onu yapıyorum, bunu yapıyorum. Bunların hepsi bana ne getirecek ne kazandıracak? Gelecekte beni ne bekliyor? Burada bulunduğum yerde bunları sürekli düşünen bir genç olarak hissediyorum. Ve sürekli düşünen bir genç olarak. Gelecek kaygısı işte ekonomik kaygı, sosyal kaygı vesaire. Hani bunları her insan gibi ben de düşünüyorum. Düşünen bir genç olduğumu düşünüyorum. (Çınar, 24, Erkek, AÖF)

Ceylin, enerjik bir insan olarak bilinmesinin yanında “hem aile hem ülke genelinden ötürü” içinden atamadığı bir öfkesi olduğunu ifade etmektedir:

Ben enerjik ama bir yandan çok agresif bir gencim. Biraz asiliğim var. Hem aile hem de büyük ihtimalle ülke genelinden ötürü bir içimden atamadığım bir öfke tarzı bir şey var ama genel olarak enerjik bir insan olarak bilinirim bunun yanında da saçma bir şekilde. Bu ikili birlikte yani. (Ceylin, Kadın, 22, Eczacılık)

Seda, “hayatında derdin olmadığı bir günün bile olmadığını”, sürekli problemlerle uğraştığını, bu problemlerden şikayet edecek olsa, yine durumdan olumsuz etkilenenin kendisi olduğunu ifade etmiştir. Seda’nın kendisini, kendisini çevreleyen koşulların arasında sıkışmış olarak nitelediği görülmektedir ve ancak bu problemlerle baş edebildiği ölçüde gönüllülük faaliyetlerine devam edebilmektedir:

Yani hayatımda derdin olmadığı bir gün bile yok. Çünkü insanlar böyle eğlenmeye dinlenmeye hani yeme içmeye zaman ayırabiliyorlar. Ben de ayırabilirim ama ayıramıyorum çünkü hani özel hayatımda aile hayatımda sosyal hayatımda genel olarak hayatımda bir sürü problemler çıktığı için sürekli dertlerle uğraştığımız için dertli bir genç olarak tanımlıyorum. Hatta genelde böyle şeylerden şikayet edince sürekli yine bir şeylerden etkilenen ben oluyorum. (Seda, 23, Kadın, Edebiyat)

Katılımcıların kendilerini tanımlarken, umutlarını, karakter özelliklerini, içinde buldukları sosyal, ekonomik ve politik koşulların kendilerinde bıraktığı izleri duygusal olarak tarif ettikleri görülmüştür. Buna karşın, son yüz yılda kendilerine atfedilen hiçbir makro kimliği kendilerini tanımlamada kullanmamış; kendilerini etnik, milli, dini kimlikleri, politik duruşları ya da takip ettikleri öncü isimlerle tanımlamamışlardır. Gençler bir duruşta kararlı olmaktan daha çok yorgun; apolitik olmaktan daha çok da mücadelecidir. Mücadelelerini herhangi bir üst kimlikle tanımlamamaları, kendilerini politik sahnede görünmez hale getirirse de tüm bu makro tanımların izlerini yaşamlarında taşıdıkları; yeni dönem bilgi ve politika üretme araçlarını kullanarak ve hala en etkili değişim öncüsü olarak kamusal alanda seçimler yapmaya devam ettikleri açıktır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma gençlik ve gönüllük kavramları üzerine bir dizi soruyu irdelemek üzere kurgulanmıştır: Nasıl oluyor da gençler, kendilerini çevreleyen mevcut sosyal yapı ve toplumsal süreçlerin, işsizlik ve güvenlik gibi kaygıların, kişisel kariyer planlarının ve beyin göçü tartışmalarının gölgesinde gönüllü oluyor? Hangi gençler gönüllülükle nasıl tanışıyor? Gençlik merkezinde gönüllü olmak gençlere ne sağlıyor, hayatlarında nasıl bir boşluğu dolduruyor? Gençlik merkezinde gönüllü olan gençler kendilerini çevreleyen ve doğrudan etkileyen toplumsal koşulları nasıl değerlendiriyor?

“Nasıl oluyor da gençler gönüllü oluyor?” sorusunu irdelemek için Türkiye ve AB’deki gençlik araştırmalarına ve Türkiye literatüründeki gönüllülük tartışmalarına başvurulmuştur. Mülakat süresince katılımcılardan gelen cevaplar araştırmada gönüllülüğün sınıfsal boyutunun dikkate değer olduğunu ortaya çıkarmış ve temelde Bourdieu’nün sosyal sermaye kuramı ile Böhnisch’in hayatla baş etme kavramı üzerinden oluşturulan hipotezi desteklemiştir: Buna göre gönüllülük, gençlerin mevcut sosyal, ailevi, ekonomik koşullarıyla baş etme yöntemidir; Bourdieu’nün kültürel yeniden üretim paradoksu ve Türkiye’de modern ekonomik sınıfların oluşumunun özgün yapısına bağlı olarak, gençler gönüllülük pratiklerinin sağladığı sosyal çevre ve imkanlar sayesinde ailelerinden miras aldıkları sınıf hasarlarını onarırlar. Bu sınıfsal onarılmayı sağlayan gönüllülük, esasında “örgütlü” gönüllülüktür ve kurumsal olmayan gönüllülük halinden farklı olarak kişilere, kurum kültürüne ve süreçlerine uyum sağlamak gibi belirli bazı sorumluluklar yükler. Bu da gönüllü profiline, beklenti ve hedeflerinin, karşılıklı birbirini seçme eylemi bağlamında bağlı oldukları kurumun bürokratik yapısına göre değişiklik gösterebileceğini ifade etmektedir.

Türkiye’de gençlerde kayıtlı gönüllülük oranının %8 olması (Habitat, 2020) kayıtlı, yani örgütlü gönüllülüğün kayıt dışı gönüllülükten farklı olarak süreklilik, düzenlilik ve zamanında hazır bulunma gibi yükümlülükleriyle ilişkilidir. Bu açıdan bakıldığında, gençlerin neden örgütlü gönüllülüğe zaman ayıramadığının, eğitim ve istihdam politikalarına bağlı koşullarına dikkat edilmesi gerekebilir. Gençlerin önce üniversiteyi kazanma, sonra iş bulma ve geçimlerini sağlama konusundaki birbirini takip eden kaygıları ve ailelerine karşı sorumlulukları, zamanı kullanma tercihlerini doğrudan etkiliyor olabilir.

Örgütlü gönüllülüğün gerektirdiği yaşam koşulları bu yapının sınıfsallığını desteklemektedir. Öte yandan katılımcıların, gönüllülüğü birlikte gerçekleştirdiği insanlarla benzer değerleri paylaşmalarının öneminden sıklıkla bahsetmeleri dikkat çekmektedir. Katılımcılar buradaki sosyal yapının kişisel hedefleri için adım atmada, sorumluluk almada ve özgüven kazanmadaki etkilerinden bahsetmişlerdir. Gönüllülük çevresinde bulunmanın katılımcılar üzerindeki olumlu sosyal etkileri ailelerin de dikkatini çekmekte, gönüllü faaliyetleri doğrudan desteklediği görülen ailelerin destekleme nedeninin, gönüllülüğün gençlerin sosyal becerilerinin gelişimine olan katkısı olduğu görülmektedir.

Diğer her konuda olduğu gibi, gönüllülük konusunda da gençler attığı adımlarda ailelerinin mevcut sosyo-ekonomik durumunu göz önünde bulundurmamak durumundadır. Kadın katılımcılar, kimi zaman ailenin ev içi sorunlarını kendi sorumluluklarına önceleyip sosyal açıdan kendilerini kısıtlamak durumunda kalırlarken, ailenin bakımı altında olma konusunda erkek katılımcılara göre daha az kaygı duymaktadır. Aile evinde kalan erkek katılımcıların aileye ekonomik bağımlılık konusunda daha fazla baskı hissettiği, kadın katılımcıların ise yaşam tercihlerinin daha fazla yok sayıldığı ya da kendilerinin bu tercihlerden daha fazla feragat ettiği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların gönüllülükle tanışması, gönüllülük fırsatının kendilerine sunulmasıyla mümkün olmaktadır. Örneğimizde bulunan katılımcıların önemli bir kısmı, 2020 İzmir depremi sonrası şehirlerinde meydana gelen ve uzun süre etkileri dinmeyen kargaşa için eyleme geçmek istediğini ve gençlik merkezi ile bu vesile ile tanıştıklarını, sonrasında diğer faaliyetlere de devam ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri de küçüklüğünde kendi mahallelerinde gerçekleştirilen projeler vesilesiyle gençlik merkezinin varlığından haberdar olduğundan; o dönemde mahallesinde aktiviteleri gerçekleştiren kişilere özendiğinden ve üniversite yıllarında uygun koşullar oluştuğunda bunları kendisi de yapmaya giriştiğinden bahsetmiştir.

Bir imkân yaratma ve alan açma olarak kıymetli olsa da gönüllülükle erken tanışma, gönüllü yaşam tarzını benimseyebilmenin tek şartı değildir. Örgütlü gönüllülüğün kimlere ulaştığına dair soruya istihdam odaklı olarak bakıldığında; örneğin, düzenli bir işte çalışıyor olmanın aktivitelere zaman ayırmayı engelleyebileceği, gençlik merkezi katılımcılarının hali hazırda düzenli bir işte çalışmayanlardan oluşması ve katılımcıların genellikle okumakta oldukları bölümlerin istihdam alanlarının iktisadi ve sosyal bilimler ağırlıklı olması ile bu alanların Türkiye’deki istihdam koşulları dikkate alındığında gönüllülüğün sınıfsal boyutu görünür hale gelmektedir. Bunların bir taraftan alan deneyimini artırırken bir taraftan işe yerleştirme sürecini geciktirme etkisinden bahsetmek mümkün olabilir. Gönüllülerin genellikle gençlik çalışmaları alanında çalışma fikirleri olan ve bu alanda öğrenim gören kimselerden oluşması göz önüne alındığında, gençlik merkezinde gönüllü faaliyetlere katılma durumunun - her ne kadar sahada doğrudan bir istihdam beklentisine çoğunlukla dönüşemese de- gerçekleştirilen faaliyetlerin ne olduğundan bağımsız olarak, sosyal sermayeyi geliştirme bağlamında istihdam hedeflerini doğrudan beslediğini söylemek mümkün olabilir: Gençlik Merkezi etrafında sıklıkla farklı kurumlarla ve bu kurumların temsilcileriyle temasa geçebilme imkanları, gönüllüler için kendi alanlarıyla ilişkili olarak kendilerine bir çevre oluşturmalarını mümkün hale getirebilmektedir. Buna karşın her ne kadar deneyime bağlı olarak gönüllüler içinde gayri resmi bir hiyerarşi oluşsa da istihdam düzeyinde bir yükseliş görülmediği, dolayısıyla istihdam imkanının yokluğunun bilincinde olan katılımcılar arasında bu açıdan nitelikli bir rekabet oluşmadığı gözlemlenmiştir.

Gönüllülük, farklı ekonomik ve sosyal statüler arasında tanışma alanları yaratmakta, sosyal sermaye anlamında belli nitelik ve donanımlara ulaşma becerisi geliştirebilmiş bir genç kitlenin kendisini sınaması için alan yaratmaktadır. Ancak ne sosyo-ekonomik statü bakımından avantajlı konumda olan gençlerin dikkatini çekmekte ne de dezavantajlı gruptaki gençler için nitelikli ve sürekli bir çözüm olmaktadır. Gençlik merkezindeki kurs ve faaliyetlerin kısa süreli olması ve bir genci ilgili alanda tam donanıma kavuşturma gayesi taşımaması konusunda bir gençlik çalışanının yaptığı yorumdan hareketle; gençler buradaki faaliyetlere katılım göstererek, dışarıda ne yapıp yapamayacağı ile ilgili fikir edinirler. Sonrasında isterlerse ve yapabileceklerini görürlerse, kendi başlarına bu alanda devam ederler ya da etmezler. Bu açıdan gençlik merkezleri, gençlerin kendi kapasitelerini, ihtiyaç ve imkanlarını fark etme fırsatı buldukları bir karşılaşma alanından ibaret olarak düşünülebilir. Bu durum, farklı zamanlarda farklı hedeflerle gençlik merkeziyle karşılaşmış ya da karşılaştırılmış olan gençlerin her seferinde benzer sosyo-ekonomik donanıma ve sosyal sermaye birikimine sahip olanlarının faaliyetlerde kalıcı hale gelmesiyle ilişkilendirilebilir.

Katılımcıların kariyer hedefleri değerlendirildiğinde, tamamının yurt dışında yaşamayı bir ihtimalden daha çok bir hedef ya da plan olarak önlerinde bulundurduğu görülmektedir. Buna karşın, katılımcıların hiçbiri, salt bir kopuş ya da vazgeçişle yurt dışında yaşama fikrinden bahsetmemiştir. Bazıları ülkedeki koşullarının iyileşmesine yönelik umutlarının tükendiği noktada yurt dışında kalıcı olmayı düşünebileceğini belirtirken, genellikle geri dönme isteğini “faydalı hissetme arzusu”nun beslediği görülmüştür. Beklentileri en iyi yaşam koşullarına sahip ülkelerde yaşamaktan ziyade; yaşadıkları toplumda “bir işe yaramak” ve “evlerinde olmak”tır. Kendilerini en çok özgür olmaya dair arzularıyla tanımlayan bu gençleri belki de gitme fikrine bu kadar zorlayan durum, ne işe yaradıklarını ne de evlerinde olduklarını hissedemiyor olmalarıdır.

Kaynakça

- Acar, H. (2008), Türkiye'nin ulusal gençlik politikası nasıl yapılandırılmalıdır?, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-20.
- Afşar, S. T. (2019), Gönüllülük Olgusunu Sosyolojik Teorilerle Anlama Denemesi, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(191), 27-58.
- Ağırdır, B. (2020), *Hikayesini arayan gelecek*. Doğan Kitap.
- Baran, A.G. (2013), Genç ve gençlik: sosyolojik bakış, *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 1(1), 6-25.
- Barrett, M. & Brunton-Smith, I. (2014), Political and civic engagement and participation: Towards an integrative perspective, *Journal of Civil Society* 10(1), 5-28.
- Baş, H. (2017), Türkiye'de genç nüfus: sorunlar ve politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 225-288.
- Bee, C. & Kaya, A. (2016a). Youth and active citizenship in Turkey: engagement, participation and emancipation. *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(1), 129-143, DOI: 10.1080/14683857.2016.1232893
- Bee, C. & Kaya, A. (2016b). Between practices and demands: ambiguities, controversies and constraints in the emergence of active citizenship in Turkey. *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(3), 301-324, DOI: 10.1080/14683857.2016.1244235
- Bora, A. (2011). Aile: en güçlü işsizlik sigortası. T. B., A. B., N. E. & İ. Ü. (Der.), "Boşuna mı okuduk?" *Türkiye'de beyaz yakalı işsizliği*, İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. & Passeron, J.C. (2015). *Yeniden üretim*. A. S., Ö. A. & L. Ü. (Çev.), Heretik.
- Bourdieu, P. & Passeron, J. C. (2014). *Vârisler: Öğrenciler ve kültür*. A. S. & L. Ü. (Çev.), Heretik Yayınları.
- Buğra, A. (2015). *Kapitalizm, yoksulluk ve Türkiye'de sosyal politika*. (7. Baskı). İletişim.
- Chisholm, L., Kovacheva, S. & Merico, M. (Eds.). (2011). *European youth studies. Integrating research, policy and practice*. MA EYS Consortium.
- Coşkun, A. E. (2016). *Osmanlı'da yurt dışı eğitim ve modernleşme*. Büyüyenay.
- Council of European Commission (2010). Country sheet on youth policy Turkey. Retrieved May 24, 2023, from https://www.youthpolicy.org/national/Turkey_2010_Youth_Policy_Briefing.pdf
- Çakı, F. (2015). Türk Sosyolojisinde Yeni Bir Alan: Gönüllülük Araştırmaları. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(29), 185-209.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2021). Ulusal genç istihdam stratejisi 2021 – 2023. Ekim 13, 2021 de <https://www.csgeb.gov.tr/media/86869/ulusal-genc-istihdam-stratejisi-ve-eylem-plani-2012-2023.pdf> dan erişildi
- Çelik, K., & Lüküslü, D. (2018), Unemployment as a chronic problem facing young people in Turkey. *Research and Policy on Turkey*, 3(2): 155-172.

- Çelik, K., & Lüküslü, D. (2012), Spotighting a silent category of young females the life experiences of “house girls” in Turkey. *Youth & Society*, 1(44), 28-48.
- Davies, B. (2005). *Youth work: a manifesto for out times*. The National Youth Agency.
- Demirbilek, M, Serpen, A, Turgut, A, Yaylı, E & Yeşilfidan, B. (2017). Sosyal çalışma öğrencilerinin gönüllülük konusunda görüşleri: Ankara Üniversitesi örneği. *Avrasya Eğitim ve Sosyal Bilimler Bildirileri*, 5(7), 103-114.
- Dolejšiová, D., & García López, M. A. (Eds.). (2009). *European Citizenship In The Process Of Construction Challenges for citizenship, citizenship education and democratic practice in Europe*. Council of Europe Publishing.
- Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: towards a new typology. *Human affairs*, 22(3), 283-300.
- European Commission. (2021a). Erasmus+ Programme Guide Version 3. Retrieved January 1, 2022 from <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/erasmus-programme-guide-2021>
- European Commission. (2021b). Erasmus+ Annual Report 2020. Retrieved January 5, 2022, from <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7bda9285-5cc4-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en>
- European Commission. (2015). EU Youth Report. Retrieved December 26, 2021 from <https://op.europa.eu/s/veSa>
- European Council. (2020). Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the Framework for establishing a European Youth Work Agenda, *Official Journal of the European Union*, 2020C(415/01).
- Eurostat. (2020). Being Young in Europe Today - Family and Society. Retrieved May 24, 2023 from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_-_family_and_society
- Gozzo, S., & Sampugnaro, R. (2016). What happens? Changes in European youth participation. *Partecipazione e conflitto*, 9(3), 748-776, DOI: 10.1285/i20356609v9i3p748
- Güven, A. (2014). Gezi'nin dili: göstergebilimsel bir inceleme. *İnsan ve insan*, 1(2), 19-29.
- Habitat Derneği (2020). Türkiye’de Gençlerin İyi Olma Hali Araştırması 3 Rapor Sunumu. Aralık 24, 2021 de <https://habitatdernegi.org/wp-content/uploads/genclerin-iyiolma-hali-arastirmasi-3-rapor-sunumu.pdf> dan erişildi
- Henn, M., & Foard, N. (2014) Social differentiation in young people's political participation: the impact of social and educational factors on youth political engagement in Britain, *Journal of Youth Studies*, 17(3), 360-380, DOI: 10.1080/13676261.2013.830704
- Kalkınma Bakanlığı. (2015). 10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu. Mayıs 24, 2023 de https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf dan erişildi

- Kaya, A. (2020). *Modernleşme sürecinde Türkiye’de gençlik hareketleri: örgütsel, düşünsel, fonksiyonel ve tarihsel bir değerlendirme (1865 – 1960)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kim, H., & Chung, J. (2010). Latent class modeling with covariates: two improved three-step approaches. *political analysis, Cambridge University Press, 18(4)*, 450-469.
- Kitanova, M. (2020). Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis, *Journal of Youth Studies, 23(7)*, 819-836, DOI: 10.1080/13676261.2019.1636951
- Konda. (2018). Hayat tarzı – 10 Yılda Gençlerde Ne Değişti. Nisan 5, 2021 de <https://interaktif.konda.com.tr/tr/Gencler2018/#firstPage> dan erişildi
- Konda. (2014). *Türkiye’de gençlerin katılımı 2013*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. Mayıs 24, 2023 de https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/turkiyedegenclerin_katilimi.pdf dan erişildi
- Konda. (2012). Türkiye Aile Yapısı Ocak 2012. Mayıs 4, 2021 de https://konda.com.tr/wp-content/uploads/2017/03/KONDA_1201_TURKIYE_AILE_YAPISI.pdf dan erişildi
- Konda. (2011). *Türkiye gençliği araştırması 2011*. İstanbul Kültür Üniversitesi. Nisan 7, 2021 de <https://konda.com.tr/tr/rapor/turkiye-gencligi-arastirmasi/> dan erişildi
- Köylü, M. & Güzel D. (Ed.). (2020). *Türkiye’de kamu çalışanı lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve artıların durumu 2020 yılı araştırması*, Kaos GL.
- Levitas, R. (1990). Educated hope: Ernst Bloch on abstract and concrete utopia. *Utopian Studies, 1(2)*, 13-26. Retrieved February 21, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/20718998>
- Lüküslü, D. (2020). İmtiyazlı bir kitleden işsizler ordusuna değişen gençlik algısı. *Alternatif Politika, 12(2)*, 336-352.
- Lüküslü, D., Uzun B. & Taşkın, Y. (2019). *Gençler konuşuyor: gençlerin gözünden dindar-seküler eksenli kutuplaşma*. TÜSES Yayınları.
- Lüküslü D, & Osmanoğlu B. (2018). Youth work in Turkey: a sector newly emerging and marked by political competition. *Social Sciences, 7(2)*, 31.
- Lüküslü, D. (2016). Creating a pious generation: Youth and education policies of the AKP in Turkey. *Southeast European and Balkan Studies 16(4)*, 637–49. DOI:10.1080 / 14683857.2016.1243332
- Lüküslü, D. (2015a). *Türkiye’nin 68’i: Bir Kuşağın Sosyolojik Analizi*. Dipnot Yayınları.
- Lüküslü, D. (2015b). *Türkiye’de “gençlik miti”*: 1980 sonrası Türkiye gençliği (5. Baskı). İletişim Yayınları.
- Lüküslü, D. (2013). Necessary conformism: An art of living for young people in Turkey. *New Perspectives on Turkey, 48*, 79-100.
- Lüküslü, D. & Yücel, H. (Ed.). (2013). *Gençlik halleri 2000’li yıllar Türkiye’sinde genç olmak*. Efil.

- Mak Danışmanlık. (2020). Türkiye Geneli Gençlik Araştırması. Ocak 2, 2022 de <https://www.makdanismanlik.org/mak-danismanlik-genclik-arastirmasi/> dan erişildi
- Mardin, Ş. (2021). *Yeni Osmanlı düşüncesinin doğuşu*. (14. Baskı). İletişim.
- Mardin, Ş. (2019). *Jön Türklerin siyasi fikirleri 1895–1908*. (22. Baskı). İletişim.
- Motti-Stefanidi, F., & Cicognani E. (2018). Bringing the European Union closer to its young citizens: Youth active citizenship in Europe and trust in EU institutions, *European Journal of Developmental Psychology*, 15(3), 243-249. DOI: 10.1080/17405629.2017.1423052
- OECD. (2021). Employment Outlook 2021: Navigating the COVID-19 Crisis and Recovery. Retrieved December 26, 2021, from <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5a700c4ben/index.html?itemId=/content/publication/5a700c4b-en>
- Oktay, F. Sentuna, M., Cenk, M., Gorbil, V. & Sener, T. (2009). Youth policy in Turkey in E. B. & V. G. (Eds). *Introduction to Youth Policy: Swedish and Turkish Perspectives*. Ungdomsstyrelsen.
- Osterman, K.F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323–367.
- Özdemir, M. (2018). Ağ toplumu ve siyasal hareketlilik: ağ toplumunda siyasal iktidarın konumu. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 127-138.
- Pew Research Center. (2019). The Generations Defined. Retrieved February 19, 2021, from https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/ft_19-01-17_generations_2019/
- Quntelier, E. (2007). Differences in political participation between young and old people, *Contemporary Politics*, 13(2), 165-180. DOI: 10.1080/13569770701562658
- Smith, M.K. (2013). What is youth work? Exploring the history, theory and practice of youth work. The Encyclopedia of Informal Education. Retrieved December 26, 2021, from www.infed.org/mobi/what-is-youth-work-exploring-the-history-theory-and-practice-of-work-with-young-people/
- Social Progress Imperative. (2021). 2021 Social progress index executive summary. Retrieved December 22, 2021, from: https://www.socialprogress.org/static/9e62d6c031f30344f34683259839760d/2021%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary-compressed_0.pdf
- Sora. (2005). Political Participation of Young People in Europe – Development of Indicators for Comparative Research in the European Union (EUYOUPART) Deliverable 17: Final Comparative Report. Retrieved December 24, 2021 from www.sora.at/images/doku/euyoupart_finalcomparativereport.pdf
- Şentürk, M., Adıgüzel, Y. & Turan Tüylüoğlu, B. (Ed.). (2016). *Üniversitede gönüllü olmak üniversite öğrencilerinin gönüllülük algıları eğilimleri ve deneyimleri araştırması İstanbul Üniversitesi örneği*. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Tekindal, M. (2017). The position of the youth in political participation. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 119-140. DOI: 10.21560/spcd.vi.375476

- TGSP. (2020). Türkiye'nin Gençleri 2020. Ocak 3, 2022 de <https://tgsp.org.tr/tr/dokumanlar/arastirmalar-14> dan erişildi
- Toksöz, G. & Elveren, A.Y. (2018). Türkiye'de beyin göçü yazını ve bir alan araştırması. *Gürhan Fişek'in İzinde Ortak Emek Ortak Eylem* içinde, 191-215, Siyasal Kitabevi
- Topcu, M. & Biçimveren, L. (2020). Türkiye'de Bölgesel Genç İşsizlik: Belirleyiciler Cinsiyete Göre Değişken mi?. *Journal of Economic Policy Researches*, 7(2), 51-67. DOI: 10.26650/JEPR727340
- TÜİK (2021a). Tüketici Fiyat Endeksi (Haber Bülteni). Aralık 26, 2021 de <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Kasim-2021-37389> dan erişildi
- TÜİK (2021b). İşgücü İstatistikleri, III. Çeyrek: Temmuz-Eylül, 2021 (Haber Bülteni). Aralık 26, 2021 da <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ocak-2021-37486> dan erişildi
- TÜİK. (2020). Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2020. Ocak 3, 2022 de <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2020-37209>
- UN Volunteers. (2018). 2018 State of the World's Volunteerism Report. Retrieved December 22, 2021 from https://www.unv.org/sites/default/files/UNV_SWVR_2018_English_WEB.pdf
- Walther, A., Lüküslü, D., Loncle, P. & Pais, A. (2021). Regimes of Youth Participation? Comparative Analysis of Youth Policies and Participation across European Cities. *Young*, 29(2), 191-209.
- Warth, A. (2013). Gençlerin hayatla baş etme stratejisi olarak gönüllülük. D. Lüküslü ve H. Yücel (Ed.), *2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak-Gençlik Halleri* içinde, 247-269, Efil.
- Williamson D. H., Coussée, F., Verschelden, G., Van, D.W.T., & Medlinska, M. (2010). The history of youth work in Europe: relevance for youth policy today, *The history of youth work in Europe*, 2(11), 125-137.
- Yaman, A. (2021). Kamu politikası analizi bağlamında Türkiye'nin gençlik politikası. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(10), 45-71.
- Yavuz, S. & Altıntaş, S. (2020). *Belediyeler için Gençlik Hizmetleri Rehberi*. İdealkent
- Yılmaz, T., Fidan, F. & Karataş, V. (2010). İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Sonuçları: Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Bireylerin Tutumları (Bir Alan Araştırması). *Journal of Social Policy Conferences*, 0(48), 163-183.
- Yılmaz, V. & Oy, B. (2014). *Türkiye'de gençler ve siyasi katılım: sosyo-ekonomik statü fark yaratıyor mu*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Yurttagüler, L, Oy, B. & Kurtaran, Y (Ed.). (2014). *Özerklik ve Özgürlükler Açısından Türkiye'de Gençlik Politikaları*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Information About the Article/Makale Hakkında Bilgiler

Conflict of interests/ Çıkar Çatışması

The authors have no conflict of interest to declare.

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Grant Support/ Finansal Destek

The authors declared that this study has received no financial support.

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Author Contributions/ Yazar Katkıları

The draft process of the manuscript/ Taslağın Hazırlanma Süreci E.N.B./F.G., Writing The Manuscript/ Makalenin Yazılması E.N.B./F.G., Submit, Revision and Resubmit Process/ Başvuru, Düzeltme ve Yeniden Başvuru Süreci E.N.B./F.G.